

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Polgári Jogi Tanszék

2004

**Az általános felső szintű Internet tartománynevekkel kapcsolatos
vitarendezési eljárások egyes kérdései**

záródolgozat

Konzulens:
Dr. Faludi Gábor
egyetemi docens

Készítette:
Halász Bálint
V. évf. 14. csop.
jogász szak, nappali tagozat

TARTALOMJEGYZÉK

I. FOGALMI ALAPVETÉS	5
1. Bevezetés	5
2. Az Internet	6
2.1. Az Internet rövid története és felépítése	6
2.2. Az IP címrendszer	7
2.3. A Domain Name System megjelenése.....	8
3. A domain nevek	8
3.1. Mi a domain név?	8
3.1.1. A Domain Name System.....	9
3.1.1.1. 3.1.1.1 A Top Level Domain (TLD)	10
3.1.1.2. 3.1.1.2 A Second Level Domain (SLD)	12
3.2. A domain nevek jelentősége	12
4. A domain nevek kiosztása	13
4.1. A domain nevek kiadásának technikai aspektusa és története	13
4.2. A domain nevek kiadásának jogi aspektusai.....	14
5. A domain mint jogi kategória	15
6. A domainjog.....	17
6.1. A magyar domainjog fogalma.....	18
7. A domain nevekkel kapcsolatos jogviszonyok	18
7.1. Az önszabályozás története.....	18
7.1.1. Az ICANN.....	19
7.2. Az önszabályozásból eredő következmények	20
7.3. A domainjogi jogviszonyok szereplői	21
7.3.1. A magyar modell	21
7.3.2. A nemzetközi domainregisztráció	22
8. A domain nevekkel kapcsolatos jogviták	24
II. AZ INTERNET TARTOMÁNYNEVEKKEL KAPCSOLATOS VITARENDEZÉS	26
9. Az alternatív vitarendezési eljárások (ADR) általában	28
9.1. A mediálás.....	28
9.2. A döntőbírótság	29

9.3. A választott bíróság	30
III. ALTERNATÍV VITARENDEZÉSI MEGOLDÁSOK A DOMAIN NEVEKKEL KAPCSOLATOS JOGVITÁKBAN	32
10. A WIPO szerepe	32
10.1. A WIPO digitális ütemterv (Digital Agenda): a szellemi tulajdonjogok hozzáigazítása az Internet-korszakhoz	33
10.2. Az első WIPO Internet domain név folyamat (First WIPO Internet Domain Name Process)	34
10.2.1. A háttér és az elfogadás folyamata	34
10.3. A szellemi tulajdonjogok és a domain nevek közötti konfliktusok karakterisztikája	35
10.4. A vitarendezési eljárás hatóköre	36
10.5. A vitarendezési eljárás alapelvei	36
11. Az ICANN szerepe: a WIPO Final Reporttól az UDRP-ig	37
12. Az UDRP	38
12.1. Az eljárás főbb szabályai	38
12.2. Az UDRP és a választott bírósági eljárás közötti különbség	39
12.3. A kötelezően a Policy tárgyi hatálya alá tartozó jogviták (mandatory administrative proceeding) – Policy 4. § (a)	41
12.3.1. A rosszhiszeműség kritériumai – Policy 4. § (b)	42
12.3.2. A panaszolt kimentési lehetőségei – Policy 4. § (c)	42
12.3.3. Az eljárást megindító kérelem tartalma – Rules 3. § (b)	44
12.3.3.1. A panaszos igényének terjedelme – Policy 3. §, illetve Rules 3. § (b) (x)	45
12.3.4. Az eljárással és a határozat végrehajthatóságával érintett jogok biztosítása	45
12.3.5. Az eljárás	46
12.3.6. Az adminisztratív panel eljárása	47
12.3.7. A „jogorvoslat” lehetősége	47
12.4. Az alternatív vitarendezési fórumok (Providers) kiegészítő szabályai (Supplemental Rules), különös tekintettel a WIPO Supplemental Rules-ra	47
12.4.1. A WIPO Supplemental Rules	48
12.5. Központi kérdések és jogi problémák	49
12.5.1. Jogi legitimáció?	49

12.5.2.	Forum shopping?	50
12.5.3.	A bizonyítási teher kérdése	50
13.	Az új, felső szintű domainek vitarendezési szabályai	51
13.1.	.biz.....	52
13.2.	.info	53
13.3.	.name	53
13.4.	.pro	54
13.5.	.aero.....	55
13.6.	.coop.....	56
13.7.	.museum	56
13.8.	.eu.....	57
14.	Magyar vonatkozású ügyek	58
14.1.	<zwackunicum.com> D2000-0037.....	59
14.2.	<casino-monaco.com> D2000-1318.....	59
14.3.	<klm.info> D2001-1274	60
14.4.	<casco.biz> DBIZ2002-00179	61
14.5.	<aegon.biz> DBIZ2002-00226.....	62
14.6.	<cirquedusoliel.com> FA0212000137097.....	62
14.7.	<americasportsauthority.com> FA0212000139694	63
14.8.	<chevrontexaco.info> és <chevrontexaco.org> FA0302000144608	64
14.9.	<stmicroelectronics.info> FA0110000100637.....	64
14.10.	<webbusiness.biz> FA0204000112542.....	65
15.	A második WIPO Internet domain név folyamat – az UDRP felülvizsgálata? ...	66
15.1.	International Nonproprietary Names (INNs) a gyógyszerészeti anyagokra	66
15.2.	Nemzetközi kormányközi szervezetek (IGO-k) elnevezései	66
15.3.	Személynevek.....	67
15.4.	Földrajzi megjelölések	68
15.5.	Kereskedelmi nevek (vállalkozások nevei).....	68
IV.	ZÁRÓ GONDOLATOK	69
V.	IRODALOMJEGYZÉK.....	72

„Kerüld a pereskedést. Törekedj a kompromisszumra, amikor csak lehetséges... ha papíron nyersz is, ténylegesen veszíteni fogsz tiszteletdíjat, költségeket és időt.”
Abraham Lincoln

I. FOGALMI ALAPVETÉS

1. Bevezetés

Az Internet mind gazdasági, mind szociális szempontból egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. Jelentős változásokat idézett elő a modern társadalmakban és még nagyobb lehetőségekkel kecsegtet a fejlődő országok számára. Folyamatosan növekvő jelentősége ugyanakkor nagy kihívást jelent a társadalmak, illetve – magának az Internetnek köszönhetően – a társadalom számára.

A világméretű számítógépes hálózaton megvalósuló cselekmények olyan új problémákat vetnek fel, amelyekkel eddig még nem foglalkozott a jogtudomány. A korábban sokak által hangoztatott álláspont, miszerint az Internet egy jog alól mentes szabad tér, mára tarthatatlanná vált. A kibertérben végbemenő cselekmények nem maradnak nyom nélkül, ellenkezőleg, sokszor és egyre gyakrabban a valódi világra is jelentős következményekkel járnak.

Az Internet talán legjellemzőbb tulajdonsága a decentralizáltsága és a nemzeti határokon átnyúló volta. Ezek amellet, hogy megkérdőjelezték a klasszikus joghatósági elveket és bizonyos jogok érvényesíthetőségét is kétségessé tették, számos egyéb, új jogi problémát idéztek elő. Több országban sikerült a meglévő jogszabályok alapján megtalálni a kielégítő nemzeti megoldást, azonban nemzetközi szinten a felvetődő problémák rendezése jóval bonyolultabb: az Internet, mint globális médium világszerte egységes szabályozást kíván meg.

Az Internetnek a gazdaságra gyakorolt hatása a gazdálkodó szervek számára megkerülhetetlenné teszi a világhálón való megjelenést. E mellett a magánszemélyek, a társadalmi szervezetek, a kormányok és a nemzetközi szervezetek is felismerték a világhálón való elérhetőség jelentőségét. Figyelembe véve azt a később kifejtendő tény, hogy a domain nevek - amelyek az információk címzett, azaz egyszerű elérhetővé tételét teszik lehetővé az Interneten – szűkös erőforrások, elkerülhetetlen bizonyos érdekek ütközése.

A dolgozat témája az általános felső szintű domain nevekkel kapcsolatban felmerülő érdeklentések és azok rendezésének bemutatása.

2. Az Internet

Az Internet tulajdonképpen számítógépek és kisebb hálózatok világméretű hálózata. Ennél részletesebb definíció megalkotása nem kis problémát jelent még ma is a szakembereknek. Eltérőek a válaszok aszerint, hogy az Internethez technikai, társadalmi, gazdasági vagy más irányból közelítünk. A dolgozat egy átfogó definíció adása helyett a téma legfontosabb aspektusaira koncentrálnak mutatja be az Internet rövid történetét és ezzel párhuzamosan felépítését.

2.1. Az Internet rövid története és felépítése

A távollévő számítógépek összekapcsolásának igénye az 1960-as években merült fel az Amerikai Egyesült Államokban. A hálózati kutatásokat az DARPA¹ finanszírozta. Az amerikai Védelmi Minisztérium által létrehozott Ügynökség feladata az Egyesült Államok hidegháborús vezető szerepének megteremtése és biztosítása volt a Szovjetunióval szemben. E tevékenység keretében született meg az Internet elődjének tekinthető ARPAnet. Megszületésére és további létére is rányomta bélyegét a fegyverkezési verseny és a nukleáris háború fenyegetése: a hálózatnak akkor is működőképesnek kellett maradnia, ha egy része (pl. atomcsapás következtében) kiesne. A decentralizáltság és vele szorosan összefüggő csomagkapcsolási technológia a mai Internetnek így az alapvető tulajdonságai közé tartozik.

A katonai felhasználást leszámítva az ARPAnet használatában csupán számítástechnikai szakemberek és kutatók szűk köre vett részt. Néhány éven belül azonban megjelentek további, egymástól független hálózatok, amelyek összekapcsolására rövid időn belül jelentős igény merült fel. Azonban a független hálózatok kialakítását a nyitott hálózati struktúra elve szerint nem határozta meg semmilyen szabvány. Szükség volt egy olyan protokoll, szabálygyűjtemény kialakítására, amely lehetővé teszi a nyitott struktúrájú hálózatok közötti kommunikációt.

Megszületett a Transzfer Kontroll Protocoll / Internet Protocoll (TCP/IP), azaz az átvitelvezérlő protokoll / Internet protokoll. Előbbi az adatok csomagkapcsolt áramlását látja el, azaz gondoskodik az adatok olyan csomagokra történő szétválasztásáról, amelyek a hálózaton maguk keresik meg a célállomásig vezető utat, ahol is újra egyesülnek. Utóbbi –

¹ Defense Advanced Research Projects Agency

amelynek az Internet nevét köszönheti – a számítógépek azonosítását végzi egy számkombinációkból álló egységes szabályrendszer alapján.

1983-ban az ARPAnet teljes forgalmát a TCP/IP protokollra helyezték, ami lehetővé tette a katonai célú MILnet biztonsági okokból történő leválasztását. Ez az időpont tekinthető az Internet születésének, hiszen a fennmaradó rész Internet néven működött tovább – hosszú ideig egyetemközi hálózatként.²

Amint egyre több egyetem és egyéb szervezet (köztük a gazdasági élet szereplői is) növekvő számban tették elérhetővé dokumentumaikat, a világhálón való tájékozódás egyre nehezebbé vált. Az első keresőszolgáltatások (Archie, Gopher) megjelenése némileg enyhített az átláthatatlan helyzeten, de áttörést nem hozott. Újabb előrelépést, és ezzel párhuzamosan az elérhető információk újabb robbanását jelentette a world wide web (www) nevű protokoll kifejlesztése az 1990-es évek elején. A már említett korábbi keresőszolgáltatásokkal szemben ez a szabálygyűjtemény nem hierarchikus felépítésű, hanem lehetőséget biztosít egymásra hivatkozó dokumentumok létrehozására, amelyek viszonylag egyszerű, grafikus felületen keresztül érhetőek el. Ezek a weboldalak, amelyek között az egyszerű átjárást a hypertext markup language (HTML) biztosítja.

2.2. Az IP címrendszer

Az Internet tehát egy olyan szuperhálózat, amelyben az egyes hálózatok a TCP/IP protokoll segítségével kommunikálnak egymással. A kommunikációnak alapfeltétele továbbá, hogy az adatok pontosan megtalálják a címzett számítógépet. Szükség van így egy azonosító-rendszerre, mely lehetővé teszi a címzett egyértelmű azonosítását: ez az IP címek rendszere. Minden, a hálózathoz csatlakozó számítógép rendelkezik egy számmal, amely egyértelműen azonosítja az adott gépet. Ez a szám négy, egymástól pontokkal elválasztott csoportra oszlik. Az IP cím valamennyi csoportja egyenként 0-255-ig terjedő értéket vehet. Pl.: 157.181.25.250.

Az IP cím hierarchikus felépítésű: első csoportja a címzett számítógép földrajzi régiójára, a második a régióhoz tartozó szolgáltatóra vonatkozik, a harmadik a számítógépek bizonyos csoportját jelöli, míg a negyedik a konkrét számítógépet határozza meg.

Az IP címrendszernek a fenti tulajdonságai egyben a korlátai is. Egy IP cím csak egyszer adható ki, illetve használható fel. Ha egy számítógép már használatban álló IP

² Leiner, Barry M.: A brief history of the Internet, <http://isoc.org/internet/history/brief.html> (a lehívás időpontja: 2003. november 1.)

címmel próbál bejelentkezni a hálózatba, nem kerül bebocsátásra. A felhasználók szempontjából azonban az IP címrendszer legsúlyosabb hátránya az, hogy a számblokkokból álló címek nem egyediek, nem vonatkoztathatóak könnyen egy számítógépre, az információ növekedésével egyre nehezebbé vált számukra az egyes komputer IP címek, azaz számok alapján való azonosítása.

A megoldást az Internet tartománynevek (domain nevek) rendszerének bevezetése jelentette.

2.3. A Domain Name System megjelenése

A tartománynevek mai rendszere a kilencvenes évek közepén került bevezetésre, ezzel pedig az Internet fejlődésének egy újabb, minden eddiginél látványosabb fejlődése kezdődött meg. A nehezen megjegyezhető számok helyett lehetővé vált a számítógépek tetszőleges, betűkből, illetve számokból (alfanumerikus karakterekből), így önmagukban is értelmes szavakból álló „címek” alapján való azonosítása. Ezek a domain nevek - szemben az IP címekkel – már könnyen megjegyezhetőek, ezért alkalmasak arra is, hogy maga a domain név egyben az alatta működő oldal, számítógép fenntartójával is kapcsolatba hozható legyen. (Az IP cím továbbra is azonosítja a számítógépet, azonban a domain nevek egyszerűsége miatt a felhasználók egyértelműen ezeket fogják előnyben részesíteni.)

A domainek rendszeréhez szorosan kötődik az URL-cím fogalma. Az URL-cím (Uniform Resource Locator) a számítógépek egyedi, logikus és egyszerű elérhetőségét biztosítja. Pl.: <http://www.ajk.elte.hu>. Az URL-cím vagy közkeletű nevén a webcím elején álló tag a weboldalak elérését biztosító hypertext markup language (html) nevű szabályrendszerre utal. A második rész a szolgáltatás típusára utal (www, ftp, gopher). A fennmaradó rész a domain név, amely maga is több részre osztható fel.

3. A domain nevek

3.1. Mi a domain név?

A domain nevek tehát alfanumerikus karakterekből álló műszaki azonosítók, amelyeket – elsősorban a könnyebb megjegyezhetősége miatt – az IP címek helyett alkalmaznak. Maga a *domain* megjelölés pedig a domain neveket tartalmazó önálló Internet tartomány, adatbázis. A domain nevek IP címekhez való rendelését egy külön erre a célra szolgáló szerver számítógép végzi.

Minden domain csak egyszer használható fel, annak azonban nincs akadálya, hogy több, különböző domain vonatkozzon ugyanarra az IP címre (pl. www.ajk.elte.hu és

www.jog.elte.hu). Ugyanazon domaint azonban nem lehet különböző IP címekhez rendelni, mint ahogyan két számítógépnek sem lehet ugyanaz az IP címe.

A domain nevekre vonatkozó technikai szabályok viszonylag egységesek: általában legalább 2 és legfeljebb 24/26 karakterből állhatnak, nem ajánlott, hogy számmal kezdődjenek, valamint sokáig csak ékezet nélküli karakterekből állhattak. Utóbbi korlátozás fokozatosan feloldódni látszik, hiszen egyre több TLD alatt nyílik lehetőség ún. Internationalized Domain Names (IDNs) regisztrálása, azaz olyan domain nevek lesznek elérhetőek, amelyekben speciális, a latin abc betűkészletében nem szereplő karakterek is elérhetőek lesznek. Ebben a folyamatban elsősorban az egyes országokhoz tartozó országhódos domaineket (ccTLD-k, lásd a következő fejezetet) kezelő szervezetek járnak elől.

Magyar ékezetes domain nevek regisztrációjára a .hu felső szintű domainben 2004 tavaszától nyílik lehetőség.³ Az új szabvány sem enged meg azonban nem alfanumerikus karaktereket (pl. %, !, \$) és továbbra is csak a kisbetűk regisztrálhatók. Ennek megfelelően a regisztráció olyan domain nevekre terjed ki, amelyekben legfeljebb a latin abc ékezet nélküli kisbetűi (a-z), a magyar ékezetes kisbetűk (á,é,í,ó,ö,ő,ú,ü,ű), továbbá a numerikus karakterek (0-9) és a kötőjel szerepelnek.

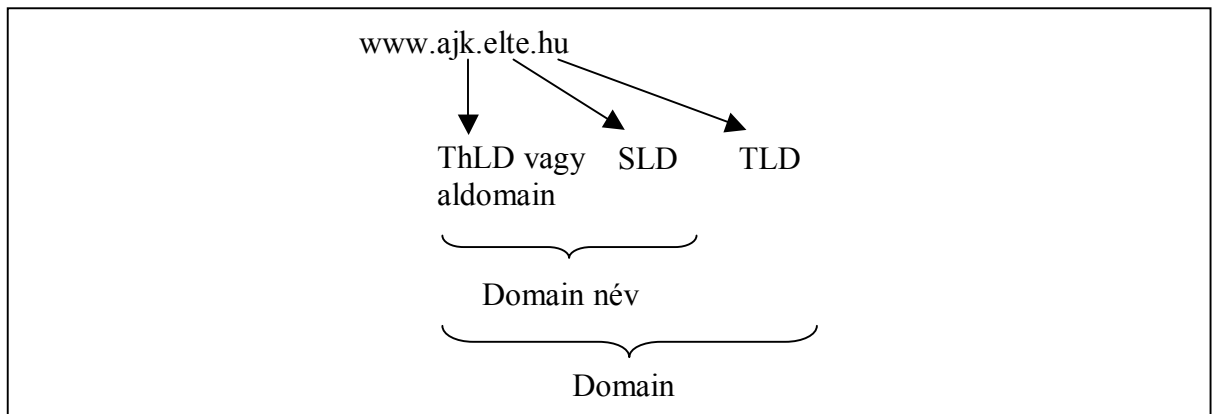
Az ékezetes domain nevek bevezetésére eddig technikai akadályok miatt nem került sor, azonban annyira beszűkült a szabadon regisztrálható domain nevek száma, hogy elkerülhetetlenné vált a piac bővítése. Az IDN-ek bevezetése kétségtelenül nagy jelentőségű változás a tartománynevek körében.

3.1.1. A Domain Name System

A domain nevek hierarchikus rendszert alkotnak, ez a Domain Name System. A rendszer hierarchiájának csúcsán a Top Level Domain (TLD), a felsőszintű név áll. Ez alatt helyezkedik a Second Level Domain (SLD), a másodsztintű domain, amelyet pont választ el a TLD-től. Következő, de csupán lehetséges szintek: Third Level Domain (ThLD), Fourth Level Domain (FLD) stb. Utóbbiak elnevezésére a subdomain (aldomén) is használatos. Tehát a már említett URL-címzés sematikus felépítése a következő lehet: <http://www.subdomain.SLD.TLD>

³ Forrás és részletek: <http://www.domain.hu/domain/ekezetes.html> (a lehívás időpontja 2004. január 10.)

1. ábra. A domain felépítése

3.1.1.1. 3.1.1.1 A Top Level Domain (TLD)

A hierarchia legmagasabb fokán álló TLD alkotja a szerver elérhetőségének legáltalánosabb részét. A TLD-nek két alapvető fajtája létezik, az általános vagyis generic TLD (gTLD) és az országkódos, azaz a country code TLD (ccTLD).

A gTLD a felső szintű nevek nevek általános fajtája. Az Internet kezdeti korszakából eredeztethetően a következő gTLD-k léteznek:

- .com – gazdálkodó szervezetek,
- .edu – oktatási intézmények,
- .org – non-profit szervezetek,
- .int – nemzetközi szervezetekre,
- .net – hálózati szolgáltatók,
- .mil – katonai szervezetek,
- .gov – az Egyesült államok kormányhivatalai

részére. A hálózat kialakulásakor ezek amerikai felhasználókhöz kötődtek, mára azonban teljesen nemzetközivé váltak. A gTLD-k alá bárki regisztrálhat domain nevet, függetlenül nemzeti hovatartozásától.

A domain nevek rohamos terjedése miatt azonban a rendszer kibővítésre szorult: 2001-ben került bevezetésre a hagyományos felső szintű nevek mellé hét új gTLD:

- .aero – légi fuvarozással kapcsolatos tevékenységre,
- .coop – szövetkezetek és ezekhez kapcsolódó szervezetek,
- .museum – múzeumok, ezekkel kapcsolatos szervezetek és szakemberek,
- .biz – üzleti vagy kereskedelmi használatra,
- .info – korlátok nélküli, bármilyen felhasználásra,

- .name – személynevekre,
- .pro – szakemberek részére.⁴

A ccTLD szemben a nemzetközi gTLD-vel utal a felhasználó földrajzi illetőségére. Az Egyesült Államokon kívüli domainek számára a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) 3166 sz. szabványban meghatározott kétkarakteres országcódot használják. Pl. .hu Magyarországra vagy .at Ausztriára. A ccTLD kifejezheti az alá regisztrált domain névhasználójának valamely országhoz kötődését. Így például a .hu ccTLD alá csak a következő személyek igényelhetnek domaint:

- a) bármely magyar állampolgár vagy
- b) magyarországi letelepedési engedéllyel rendelkező természetes személy vagy
- c) Magyarországon jogszabály útján létrehozott, hatóság vagy bíróság által nyilvántartásba vett vagy bejegyzett, vagy
- d) erre irányuló kérelmét az illetékes hatóságnál vagy bíróságnál előterjesztő, és működését jogszabály alapján a nyilvántartásba vétele vagy bejegyzése előtt jogszerűen megkezdő szervezet,
- e) továbbá a Magyar Szabadalmi Hivatalnál lajstromozott védjegy jogosultja - ez utóbbi akkor is, ha külföldi.⁵

Azonban nem minden ccTLD esetében kötelező az országhoz való ilyen szoros kötődés. Bárki regisztrálhat pl. domain nevet az Olaszországra utaló .it, a Mikronéziára vonatkozó .fm vagy a Tuvaluhoz tartozó .tv TLD alá.

A TLD-k egy másik szempont szerinti csoportosítása szerint egyszintűek vagy kétszintűek lehetnek. Egyszintű TLD pl. a .hu önmagában. Ha a TLD kétszintű, akkor a második szintű közdomain közvetlenül az első szintű közdomain mellett balra található. A második szintű közdomének valamilyen sajátos tulajdonságot hordoznak az adott felső szintű közdomainen belül. Másodsztintű közdomain pl. a .co.hu, .info.hu, .org.hu és .tm.hu.⁶

⁴ <http://www.internic.net/faqs/new-tlds.html> (a lehívás időpontja: 2003. november 1.)

⁵ Domainregisztrációs Szabályzat 1.1.1 pont

⁶ A teljes lista lelőhelye <http://www.domain.hu/domain/sld.html> (a lehívás időpontja: 2003. november 1.)

3.1.1.2. 3.1.1.2 A Second Level Domain (SLD)

A másodszintű név a felhasználó szerverének azonosítására szolgál, tulajdonképpen ez az a szó vagy szókapcsolat, amely alkalmas arra, hogy piaci értéket képviseljen. Ezt a felhasználó - bizonyos technikai és jogi keretek között – szabadon választhatja meg, így akár tartalmazhat személynevet, kitalált nevet, cégnevet, kereskedelmi nevet stb. Az SLD-k bejegyzését az arra akkreditált regisztrátoroknál lehet kezdeményezni. A bejegyzésre, illetve a később felmerülő esetleges jogvitákra eltérő szabályok vonatkoznak aszerint, hogy gTLD vagy ccTLD alá, illetve hogy mely országhoz tartozó ccTLD alá kéri a regisztrációt a felhasználó.

3.2. A domain nevek jelentősége

A domain nevek egyik legfontosabb újonsága a csupán számokból álló IP címekkel szemben, hogy könnyen megjegyezhetőek. Ez pedig lehetővé teszi, hogy a domain azonos legyen a weblap tulajdonosának nevével, cégnevével, árujával vagy szolgáltatásával vagy esetleg utalást tartalmazzon a tevékenységi körére. A domain név tehát megkülönböztető funkcióval rendelkezik. Emellett a domain nevek (az IP címekhez hasonlatosan, de azoknál sokkal inkább) szűkös „erőforrások”, hiszen előbb-utóbb minden értelmes szókapcsolat kiosztásra kerül. Ezek a tények alapozzák meg, hogy a domain nevek mára óriási jelentőségre tettek szert. A kibertérben elengedhetetlen, hogy az üzleti élet szereplői a weboldalak milliárdjai között a saját kínálatukra irányítsák a potenciális üzletfelek figyelmét. Ehhez pedig olyan domain név az ideális, amely rövid, kifejező és átmenti az áru vagy szolgáltatás valódi világban már megszerzett ismertségét, megkülönböztető funkcióját az Internet világába.

1. táblázat. Egyes TLD-k alá regisztrált domain nevek száma 2004. február 17-én⁷

TLD	Összes regisztráció száma
.com	26.790.090
.net	4.436.473
.org	2.819.786
.info	1.106.525
.biz	938.656
.us	755.133
.de	7.092.767
.hu	121.227 (2004. február 1-én)

⁷ Forrás: az ISZT munkatársának személyes közlése és <http://www.whois.sc/internet-statistics/> (a lehívás időpontja: 2004. február 18.)

4. A domain nevek kiosztása

A domain nevek kiosztása egyrészt technikai aktust jelent: annak a megfeleltetésnek, a delegációnak elvégzését, amely révén a számszerű azonosítással a betű- és számsorból álló domain név „egyenértékű” (és a DNS név szerverek révén „lefordítható”) lesz, másrészt jogi aktust: valamely domain név regisztrációját, valaki számára meghatározott eljárási rend szerint a használatba vétel jogának megnyitását.⁸

4.1. A domain nevek kiadásának technikai aspektusa és története

Az Internet vonatkozásában is vannak olyan feladatok, amelyeket központilag kell szabályozni és végrehajtani. Az IP címek igazgatása és a domain nevek kiadása ezek közé tartozik.

A generikus TLD-k regisztrációjával kapcsolatos feladatokat 1992-től – két amerikai kormányzati szervvel, a Nemzeti Tudományos Alapítvánnyal (National Science Foundation) és a Kereskedelmi Minisztériummal (Department of Commerce) kötött megállapodás alapján az NSI (Network Solutions Incorporated) látta el. A virginiai székhelyű magánvállalattól az adminisztrációval kapcsolatos feladatok egy részét később (az Internet Society és az US Federal Network Council megállapodása alapján) az IANA (Internet Assigned Numbers Authority) vette át.

Az IANA a domain nevek regisztrációjával kapcsolatos feladatokat a Network Informations Centers folyamatosan bővülő hálózatának engedte át, amelyek között egyfajta munkamegosztás alakult ki. Az Egyesült Államokban az InterNIC a gTLD-k, Európában a RIPE-NCC és Ázsiában az APNIC a ccTLD-k regisztrációs csúcsszerve lett, és az egyes országokban is létre jöttek a nemzeti regisztrációért felelős, jogosítottsággal rendelkező lokális szervezetek. 1999-ig a monopolisztikus helyzetben lévő NSI több mint 6 millió domain név regisztrációját végezte el.

A kilencvenes évek közepétől a domain-regisztrációval kapcsolatos feladatok új rendszerének igénye egyre nyilvánvalóbbá vált. 1996 szeptemberében az Internet Society és az IANA – A Szellemi Tulajdon Világszervezetével, a Nemzetközi Védjegyszervezettel és a Nemzetközi Távközlési Unióval közösen – létrehozta Internetes „ad hoc” bizottságát, mely CORE (Council of Regiszters) néven vonult be a köztudatba. A CORE reformelképzelései azonban nem találtak az USA kormányának jóváhagyásával: az 1998-as Zöld könyv továbbá a regisztrációs csúcsfeladatok ellátására egy új, nemzetközi

⁸ Verebics János: Az elektronikus gazdasági kapcsolatok joga, HVG-ORAC, Budapest, 2001, 298. oldal

(de az Egyesült Államokban székelő) nonprofit szervezet létrehozását javasolta. Az NSI-vel és az IANA-val kötött szerződések 1998. szeptember 30-ával lejártak, feladataikat – egy több lépcsős rendszerben – már az ICANN (Internet Corporation for the Assigned Numbers and Names, Kijelölt Nevek és Címek Internet Társasága) vette át.

„Az ICANN nem haszonszerzési célú, a köz hasznát szolgáló, nem kormányzati szervezet, nemzetközi igazgatósági tanáccsal. 1998-ban az ICANN-t az Egyesült Államok kormánya választotta ki arra, hogy a domain nevek rendszerét igazgassa. Akkreditált Regisztrátorainak el kell fogadnia az ICANN által kidolgozott szabályokat, mint pl. az Egységes Vitaeldöntési Politikát” (UDPR). 1999-ben az ICANN átvette a domain név rendszer igazgatását a Network Solutions Incorporatedtól.⁹

Az ICANN az egyes legfelsőbb szintű domaineik alatti regisztráció jogát átengedi a vele szerződéses jogviszonyba lépő szervezeteknek. A gTLD-k regisztrációjára jelenleg 173 szervezet áll szerződéses jogviszonyban az ICANN-nal¹⁰. A Magyarországot jelölő <.hu> országgód (ccTLD) alá történő regisztráció a Magyarországi Internet Szolgáltatók Tanácsa Tudományos Egyesületének (ISZT) kizárólagos jogosultsága¹¹. Az ISZT főleg a Nemzeti Hírközlési Hatóság (NHH) által kiadott (internet)szolgáltatási engedéllyel rendelkező szolgáltatókat tömöríti.¹² Az ISZT ad felhatalmazottságot valamely regisztrációs szervezetnek a (domain) igénylővel való szerződéskötésre, és az ISZT Közgyűlése állapítja meg a regisztráció, a delegáció szerződéses kereteit.¹³

4.2. A domain nevek kiadásának jogi aspektusai

Kialakult a domain-szintek rendszere, a nemzeti Top Level Domaineik, s az egyes felhasználók részére történő névtartomány-regisztráció intézményi struktúrája, a domaineik kiadására jogosítottak köre. A nevek kiosztását megszabott rend (regisztráció) nyomán végezték az erre felhatalmazott szervezetek, méghozzá igen egyszerű elv alapján: aki először kérte a domaint, az kapta meg¹⁴. A regisztrációt formális elemekhez kötötték, s lényegében egy (a kérelmező által szolgáltatott adatokra épülő) nyilatkozaton alapult. A felek közötti kapcsolat később (a regisztrációs-megújítási díjak bevezetésével) átalakult: tulajdonképpen egy magánjogi szerződés jött létre, mely (díjfizetés ellenében) egy

⁹ Gerald R. Ferrera – Stephen D. Liechtenstein – Margo E. K. Reder – Ray August – William T. Schiano: Cyberlaw – Text and Cases, South-Western Publishing, Cincinnati, 2001, p. 39.

¹⁰ <http://www.icann.org/registrars/accredited-list.html> (a lehívás időpontja 2003. november 2.)

¹¹ Az IANA Whois szolgáltatása szerint, <http://whois.iana.org> (a lehívás időpontja 2003. november 2.)

¹² Az ISZT-nek 2003. november 2-án 51 tagja volt <http://www.iszt.hu/iszt>

¹³ Verebics, 2001, 302. o.

¹⁴ First come, first served elv

speciális szolgáltatás nyújtására (domain név biztosítása, regisztrálása) vonatkozott. A regisztrációs szabályok (feltételrendszer) egyre komplexebbé váltak, s ha az igénylő ezeknek a feltételeknek nem felelt meg, a név kiadása (regisztrálása) megtagadhatóvá vagy visszavonhatóvá vált.

Néhány alapelv azonban napjainkig változatlan maradt. A legfontosabb épp az „elsőként igénylőt elsőként szolgáljuk ki” princípiuma, aztán, hogy a regisztrációt nem előzi meg védjegyjogi, versenyjogi-névtalpi felülvizsgálat (viszont az Igénylőnek nyilatkoznia kell – esetleg a visszavonás terhe mellett -, hogy nem sérti mások jogait), végezetül, hogy a kiadott névért a regisztráló nem vállal vállal harmadik személyek (fennálló jogukban sértettek) felé jogi értelemben vett felelősséget.¹⁵

5. A domain mint jogi kategória

Az egyik leggyakrabban felmerülő, alapvető értelmezési kérdés, hogy a domain név regisztrációjával milyen terjedelmű jogosultságot szerez a domain bejegyzett kezelője, illetve minek minősül maga a domain?¹⁶

A (magyar) Ptk. 94. § (2) bekezdése értelmében – ha a törvény kivételt nem tesz – a tulajdonjog szabályait megfelelően alkalmazni kell a pénzre és az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre. Azonosítóként használt megjelölés esetén tehát a tulajdonjog szabályai nem alkalmazhatók.¹⁷

A domain nyilvánvalóan nem birtokba vehető dolog, ugyanakkor a jogirodalom álláspontja alapján a domain nem sorolható a meg nem újuló természeti erőforrások, de egyértelműen a szellemi tulajdon kategóriájába sem, hiszen pl. az egyes domainek – mint virtuális helyek – tulajdonjogával maga a regisztrációt és a kezelésbe adást végző szervezet sem rendelkezik, következésképpen annak tulajdonjogát sem adhatja át.

A jelenleg hatályos jogszabályokban az egyetlen, a domainnevekre történő utalás negatív értelmű: a távközlési szám és címgazdálkodásról, valamint annak eljárási szabályairól szóló 75/2000. (V. 31.) kormányrendelet alapján a domainnév nem minősül távközlési azonosítónak (ellenkező esetben kiosztása a Nemzeti Hírközlési Hatóság hatáskörébe tartozna).¹⁸

¹⁵ Verebics, 2001, 299-300. o.

¹⁶ Bartal Iván: a Magyarországi és a nemzetközi domainregisztráció rendszerének jogi megítélése, in.: Zsuffa Ákos (szerk.): E-kereskedelem, Századvég, 2002, 179. o.

¹⁷ Verebics, 2001, 304. o.

¹⁸ Bartal, 2002, 183. o., illetve 75/2000. (V.31) Korm. r. 2. § 1.

A domain használatba adására és a kezelői jogosultságára a jelenlegi polgári jogi kategóriák alapján a legmegfelelőbb megközelítési mód (az egyébként a tulajdoni jogviszony egy részjogosultságát képező) használati jog kategóriája. A domain névhez fűződő jogosultságok a név átruházhatóságánál fogva egyértelműen vagyoni értékkel rendelkező jognak minősülnek.¹⁹

A domain nevet használatba adó szándéka valamely speciális használati jog gyakorlásának biztosítására („kezelésbe adására”) irányul, míg a (domain) igénylő a részére delegált és regisztrálásra került nevet Interneten keresztül elérhetősége, valamilyen tartalomszolgáltatás biztosítása, vagy esetleg épp az átruházás szándékával kéri. Lényegében egy különleges környezetben (számítógépes világháló) valamely egyedi azonosító (név) forgalomba hozatalához, használatba vételéhez, a névhasználati jog fenntartásához kapcsolódik a jogviszony.

A „kezelői jog” mint szóhasználat, semmiképpen sem mondható szerencsésnek: egyrészt, mert – a jogban elfogadott általánosan elfogadott jelentéstartalma szerint – mögöttes tulajdont feltételez, másrészt, mert azt sugallja, hogy valamely „közvagyonhoz” tartozó jogátruházáshoz kötődik. Ám aki jelen esetben „szabad használatához való jogot” nyit meg, maga sem tulajdonos: a domain nevek „totalitása”, összessége felett a kezelésbe adó sem gyakorol tulajdonosi jogokat.²⁰

A delegáció, a numerikus azonosítók helyett az elérhetőséget lehetővé tevő alfanumerikus karakterekből álló azonosító technikai biztosítása nyitja meg a tényleges joggyakorlás lehetőségét: a domain névre használati jogot keletkeztet – a jogviszony egyediesül. A delegálással létrejön az új domain név, mely fölött használója kizárólagos jogosítványokkal rendelkezik. A joggyakorlás határait azonban meghúzza a regisztrációs szerződés, mely a jogkeletkeztetést (névkiadást) és a joggyakorlást (ide értve az átruházás jogát is) számos feltételhez köti. [...]

A delegálás megtörténte után a használati jog átruházása tehát csak olyan személy vonatkozásában lehet jogszerű, aki az eredeti jogszerzővel szemben támasztott követelményeknek ugyancsak megfelel. A jogátruházás ellenértékét a felek szabadon határozzák meg.²¹

¹⁹ Bartal, 2002, 179. o.

²⁰ Verebics, 2001, 304-305. o.

²¹ Verebics, 2001, 305. o.

A domain név feletti használati jog tehát önálló (és alkalmanként igen jelentős) értéket képviselhet – a használatára vonatkozó jogosítvány mint a szellemi tulajdon új formája jelentkezik. Ez a „tulajdonjog”-kifejezés azonban – mint fentebb rámutattunk – nem „valódi” tulajdonjogot takar, pusztán bizonyos, a tulajdonjogi helyzethez hasonlatos, kizárólagos jogosítvány csoportot.²²

6. A domainjog

A domain név mint az Interneten használt valamely természetes vagy jogi személyhez kötődő, annak hálózati elérhetőségét és azonosságát biztosító lehetőség szellemi alkotásnak nem minősíthető: a polgári jogi oltalom nem az „alkotó szellemi tevékenységéből adódó eredetiség jegyeinek felismerhetősége” révén illeti meg (BH 1980/9. sz. 332.). A domainjogi jogviszonyban a jog célja nem az, hogy „művén keresztül az alkotó embert” védje, hanem azt a speciális kapcsolatot kívánja oltalmazni, mely a (természetes vagy jogi) személy és azonosítására alkalmas megnevezése (neve) között e név Internetes tartománynévkénti felhasználása esetén is fennáll.

A domainjog gyökereit, a szellemi tulajdon új formájának jogi háttérét tehát nem a szerzői jogban, hanem a polgári jogi személyiségvédelmi jogban kell keresnünk.

Valamely betűsor domain névkénti használata egyaránt kötődhet természetes személyhez, a természetes személy nevéhez (anélkül, hogy e névhasználatnak valamely meghatározó gazdasági jelentősége lenne), nonprofit szervezethez, jogszabály által létrehozott állami intézményhez, és a természetes vagy jogi személyhez, mint a társadalmi-gazdasági élet, a belföldi és nemzetközi áru- és szolgáltatás-forgalom körének szereplőjéhez.

A személyiségi jog alapvető oltalmi rendelkezései minden esetben vonatkoznak rá: a személy és a név közötti különös kapcsolat a domainjogi jogviszonyban is védelemben részesül. A jogvédelem jelentős többletelemekkel, egyediesített védelmi lehetőségi körökkel bővül, ha a domainkénti névhasználat egyben valamely gazdasági tevékenységhez kötődik.

A domainjog – abban a körben, ahol a névhasználat valamely, szerzői jogi vagy iparjogvédelmi oltalom alá tartozó tevékenységhez és a mögöttes gazdasági érdekekhez kötődik – a szellemi tulajdon és a személyiségvédelem jogának sajátos, új területét alkotja. E viszonyrendszerben a kereskedelmi név védelme és a védjegyjogi oltalom általános

²² Verebics, 2001, 305. o.

szabályai rendelkeznek elsőbbséggel, a névválasztás, névhasználat ezekkel ellentétes nem lehet. Abban a körben, ahol nem a gazdasági tevékenység a meghatározó (vagy épp valamely természetes személy névhasználati jogosultsághoz, névkizárólagossághoz fűződő jogát sértve folytatnak meg nem engedett módon gazdasági tevékenységet), a személyiségvédelem polgári jogi szabályai közvetlenül érvényesülnek.

A domainjog akkor jár el helyesen, ha ezeket az oltalmi szabályokat figyelembe veszi, azaz arra törekszik, hogy egy – különleges – névhasználati jogosultság megszerzése mások személyiségi jogait lehetőleg ne sértse, vagy ha ilyen jogsérelem mégis bekövetkezik, gyors és hatékony reparációs lehetőséget biztosítson. Ugyanakkor arra is törekednie kell, hogy a névhasználati jogosultság átruházhatóságának lehetőségét (azaz egy vagyoni értékű jog átengedésének feltételrendszerét) indokolt körben lehetővé tegye.²³

6.1. A magyar domainjog fogalma

Verebics János szerint „magyar domainjog alatt annak az alapvetően magánjogi jellegű, szerződéses alapú jogviszonyrendszernek a feltárását értjük, mely a felek – a Nyilvántartó, a Regisztrátor, és az Igénylő – között létrejött megállapodások alapján valamely, a számítógépes világhálón keresztül egyedi azonosítási és elérhetőségi lehetőséget (domain név) biztosító, számsorozatból álló címzés helyébe lépő egyedi betű- és számsorozat a Nyilvántartó által elvégzett technikai alapú hozzárendelése révén az így előállt név a polgári jog, különösen személyiségvédelmi jog, a szellemi alkotások joga, az iparjogvédelmi jog, a cégjog és a versenyjog mindenkor hatályos szabályozásának figyelembevételével történő használatba adásával és –vételével, valamint a használat fenntartásával kapcsolatos jogok és kötelezettségek tematikus leírására törekszik.”²⁴

7. A domain nevekkel kapcsolatos jogviszonyok

7.1. Az önszabályozás története

Az 1990-es évek elején az Internet használata jelentős mértékben az Egyesült Államokra korlátozódott. A gTLD-ket eredetileg – az Egyesült Államok kormányával kötött megállapodás alapján – a monopolhelyzetben lévő Network Solutions Inc. (NIC) regisztrálta. A névkiosztás globális koordinálását az 1989-ben alapított Internet Assigned

²³ Verebics, 2001, 307-308. o.

²⁴ Verebics, 2001, 308. o.

Numbers Authority²⁵ (IANA) végezte. A név regisztráláshoz csak azt vizsgálták, hogy a bejegyeztetni kívánt domain létezik-e már; nem vizsgálták sem az igénylő létezését, sem az igénylő jogát az adott név használatához.

A 90-es évek közepén az Internet nemcsak a gazdasági szereplők számára lett egyre fontosabb, hanem emellett valóban globális hálózattá is vált, amelyen a jól megválasztott név biztosította könnyebb megtalálhatóság komoly gazdasági értéket képvisel. Az új körülmények, a nevek használatával kapcsolatban felmerülő konfliktusok (pl. üzleti célú névfoglalás, ún. „cybersquatting”) a domain-kiosztás részletesebb szabályozását tették szükségessé. A rendszer átalakítását a 90-es évek közepén kezdte meg az ISOC²⁶ (Internet Society) és az IANA. Az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériuma az 1998-ban kibocsátott Fehér Könyvben szintén megfogalmazta annak igényét, hogy az Internet igazgatását magánkézbe adják. Az ISOC és az IANA célja a rendszer alapjainak fenntartása mellet új gTLD-k bevezetésével a lehetőségek bővítése, az NSI monopóliumának megszüntetése, valamint a domain-rendszer szélesebb nemzetközi koordinációjának és a viták hatékony megoldásának biztosítása volt.

7.1.1. Az ICANN

Az új szervezet működési szabályait végül a hálózati közösség dolgozta ki. Az IANA által kidolgozott tervezeteket folyamatosan vitatta és értékelte az online nyilvánosság. A működési szabályzat 1998 októberében készült el, és ezzel megalakult az Internet Corporation for Assigned Names and Numbers²⁷ (ICANN). A kaliforniai székhelyű új szervezet az amerikai kormánnyal kötött „egyetértési nyilatkozat”²⁸ alapján kezdte meg működését. Az ICANN jogállása igen sajátos, egyesíti a nemzetközi szervezetek, az amerikai szabályozó szervezetek és a szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások jellemzőit.

Az ICANN betölt koordinációs (az IP-címek, a tartománynév-rendszer és a DNS Root Server System²⁹ felügyelete) és szabályozási funkciókat (az előző területeket érintő jogi és egyéb ügyekről van szó). A két tevékenységi terület eltérő legitimitációt igényel. Az IP-címek kiosztása, a technikai fejlődés vagy a DNS felügyelete a hálózat működéséhez elengedhetetlen, érdeksemleges koordinációs tevékenységek. Azonban a regisztrátorok kijelölése, a nevekkel kapcsolatos, határokon átnyúló viták rendezésének szabályozása és

²⁵ <http://www.iana.org/>

²⁶ <http://www.isoc.org/>

²⁷ <http://www.icann.org/>

²⁸ Memorandum of Understanding

²⁹ Ezek a szervek valósítják meg a felső szintű domaineik technikai koordinációját

lebonyolítása, illetve az új TLD-k bevezetése olyan tevékenységek, amelyek egyes hálózati szereplők számára kedvező, mások számára kedvezőtlen feltételeket teremtenek. Ahhoz, hogy az érdekeikben sértettek a döntéseket magukra kötelezőnek ismerjék el, a döntéshozónak megfelelő legitimitással kell rendelkeznie. Az ICANN szabályozási döntéseinek erejét jelenleg elsősorban az amerikai kereskedelmi minisztérium biztosítja, amely e döntéseket jóváhagyja. A legitimitáció szélesítését szolgálja a szervezeti felépítés, amely igyekszik lehetővé tenni az érdekek lehető legszélesebb körének képviselését. A feladat nehézségeit jól mutatják a szervezeti felépítés körüli, jelenleg is zajló viták. Az ICANN tagság egyetlen feltétele az email-cím, a szervezet az egész hálózati közösség felé nyitott. Az elképzelések szerint a társaság legfőbb szervében (Igazgatóság) nagy súllyal lennének jelen a kormányzati képviselők. A nemzeti kormányok bevonásával az ICANN jelentősebb befolyást gyakorolhatna a nemzeti regisztráló szervezetekre.³⁰

Az ICANN világszerte több mint száz regisztrátort jelölt ki a gTLD-k nyilvántartására, lehetővé téve ezzel a piaci verseny érvényesülését. A regisztrátori licenzek megszerzésének feltétele az „Egységes Címpolitika területén felmerülő Nézeteltérések Megoldását elősegítő Szabályzat” (Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, UDRP) elfogadása és alkalmazása. Az eljárási forma kidolgozásában elsődleges célkitűzés volt a viták gyors és olcsó rendezése, valamint a szakértelem biztosítása. Ez a vitarendezési modell a hálózati viszonyok más területeire is ráilleszthető lehet. A ccTLD-k nyilvántartására az ICANN különböző nemzeti szervezetekkel köt szerződést. Magyarországon a bejegyző szervezet egy egyesület, az Internet Szolgáltatók Tanácsa.

7.2. Az önszabályozásból eredő következmények

A gTLD-k, csakúgy, mint a ccTLD-k alá történő bejegyzés sehol sem alapul jogszabályban vagy nemzetközi egyezményben rögzített hatáskörön, hatósági jogkörrel nem is szólva. Gyakorlati szükségből fakadó de facto, a nevet igénylők által magánjogi alapon, az Internetre való csatlakozásukkor kötendő szerződéshez kapcsolódó jognyilatkozattal elismert „hatáskörrel” van szó.³¹

³⁰ Polyák Gábor, Önszabályozás az Interneten, 2002, <http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/polyak_hatalom_leosztas.doc> (a lehívás időpontja 2003. október 30.)

³¹ Faludi Gábor, A domain nevek egyes jogi kérdései, Védjegyvilág (VIII. évf. 1. sz.), 1998, 2. o.

7.3. A domainjogi jogviszonyok szereplői

A domainjogi jogviszonyokban jellemzően három szereplő vesz részt: (1) az igénylő, aki a maga részére igényli a domaint (ha részére megtörténik a delegáció, ő a továbbiakban a domain név használatának jogosultja), (2) a nyilvántartó, aki egyrészt kezeli a delegált domainekkel és az igénylőkkel kapcsolatos feladatokat, másrészt teljesíti a regisztrátoroktól beérkező igényeket (elvégzi a delegációt), folyamatosan karbantartja az adatbázist és folyamatosan biztosítja a regisztrátor tevékenységének előfeltételét jelentő műszaki technikai feltételeket és (3) a regisztrátor, aki közvetlen szerződéses kapcsolatban áll az igénylővel, illetve a nyilvántartóval. Ez a modell mind a gTLD-k alá, mind a ccTLD-k alá történő regisztrációnál megtalálható.

7.3.1. A magyar modell

A domain jogi jogviszony legalapvetőbb jellemzője annak magánjogi volta: nem valamely állami, közigazgatási szerv dönt a domain nevek használatba adásának lehetőségéről, hanem egy – napjainkban egyre szélesebb körben vitatott legitimitású – magánszervezet, az Internet Szolgáltatók Tanácsa (a Nyilvántartó). A Nyilvántartó ad felhatalmazottságot valamely regisztrációs szervezetnek az Igénylővel való szerződéskötésre, és a Nyilvántartó (a közhasznú társaság formájában működő ISZT) Közgyűlése állapíthatja meg a regisztráció, a delegáció szerződéses kereteit, amely minden jogviszonyra kötelező általános szerződési feltétel-gyűjteménynek minősül.

A Regisztrátor magánjogi szerződést köt a domain név Igénylőjével, aki az általa megadott adatok hitelességéért és joggyakorlása jogszerűségéért felelősséget vállal (szavatol). Ha ez a joggyakorlás mégis jogszerűtlennek bizonyul (a közölt adatok a valóságnak nem felelnek meg, a joggyakorlás harmadik személyek érdekeit sérti stb.) megtévesztéssel vagy szerződésszegéssel állunk szemben, amelynek szankcióit a Regisztrátor szervezet a szerződés és a polgári jog általános szabályai szerint érvényesítheti.

A hatályos magyar domain-regisztráció franchise rendszerben működik: a franchise adó (átadó) a Nyilvántartó, az ISZT Kht., a franchise vevő (átvevő) a Regisztrátor. A franchise tárgya a domain név regisztrációja és a domain delegálás adminisztrációs és műszaki ügyintézése, amelyre az átvevő a szerződésben meghatározott feltételek mellett szerez jogosítványt. A hatályos Domainregisztrációs Szabályzat³² jelentős, harmadik személyeket

³² www.domain.hu/domain/szabalyzat.html (a lehívás időpontja: 2003. okt. 30.)

védő biztosítékokat tartalmaz, lehetőséget ad a viták alternatív kezelésére, a jog „háttérszabályainak” széles körű érvényesülésére.³³ A korábbi szabályozás alapján kizárólag az ISZT tagjai regisztrálhattak, az új szabályok szerint erre az ISZT-vel franchise-szerződést kötő és a nem jelentéktelen franchise-díjat kifizető más szervezetek is jogosultakká váltak. A Domainregisztrációs Szabályzat rájuk nézve kötelező hatályát és alkalmazásának kötelezettségét a franchise-rendszerben regisztráló szervezetek a franchise-szerződés részeként fogadják el.

Az Igénylő a Regisztrátorral (és nem az ISZT-val), vagyis a Nyilvántartóval) kerül szerződéses jogviszonyba: a domaindelegálás iránti igénylőlapot a szükséges mellékletekkel együtt a Regisztrátorhoz kell benyújtani. A Regisztrátor megvizsgálja az igényt és annak mellékleteit, majd azokat delegálásra a Nyilvántartóhoz továbbítja, illetve ha a delegálásnak akadálya van, úgy arról az Igénylőt tájékoztatja. A Regisztrátor az igényeket a hozzá történő beérkezés sorrendjében továbbítja a Nyilvántartóhoz.³⁴

Mindaddig, amíg az Internet használatával kapcsolatos szabályokat nem tartalmazza törvényi szintű jogszabály, addig az ISZT által hozott társadalmi szervezeti belső szabályrendszer alá van rendelve minden más hatályos jogszabálynak. Ebből következően a hatályos jogszabályok kógens rendelkezései felülírják az ISZT Domainregisztrációs Szabályzatának, illetve az ehhez kapcsolódó rendelkezéseknek és szabályozásoknak a hatályos jogszabályok kógens rendelkezéseivel ellentétes rendelkezéseit.³⁵

Egyelőre megválaszolatlan kérdésként jelentkezik, hogy milyen szabályok érvényesülnek a Regisztrátor és a Nyilvántartó közötti kommunikációban, illetve, hogy a franchise rendszer valóban megfelelő megoldás-e a domaindelegáció rendszerére.

7.3.2. A nemzetközi domainregisztráció

A .com, .net és. org legfelsőbb szintű domaineik alá történő regisztrációra csak az ICANN-nal szerződéses jogviszonyban álló, és általa akkreditált szolgáltatók jogosultak. Az említett TLD-k regisztrációját az ICANN-nal az akkreditációs regisztrátori szerződést aláíró szolgáltatók a Network Solutions által üzemeltetett Shared Registration System (SRS) megosztott rendszerének használatával végzik.

³³ Verebics, 2001, 302. o.

³⁴ Bartal, 2002, 184. o.

³⁵ Dr. Szecskay András, Internet tartománynév (domain név) bejegyzés és vitarendezés nemzetközi és hazai szabályai jogesetek az alakuló gyakorlatból, www.szecskay.hu/eloadas3.html (a levél dátuma: 2003. november 5.)

A gTLD-k alá történő regisztrációnak semmilyen jogi vagy egyéb akadálya nincs, az egyetlen feltétel az, hogy a választott név még szabad legyen.

A domainregisztrációra irányuló szerződés a legtöbb esetben online módon is megköthető, az igénylőnek mindössze a WHOIS-adatbázisban feltüntetendő adatokat (igénylő, kapcsolattartó személyek neve e-mail címe stb.) kell megadnia, valamint egy e-mail címet, ahova a regisztráló szervezet elküldi a regisztrációról szóló visszaigazolást. A fizetés legegyszerűbben bankkártyák segítségével intézhető el, általában titkosított adatátviteli protokollt alkalmazó weboldalakon.³⁶

Az ICANN – hosszas előkészítés után - 2000. november 16-án jelentette be az általános, felső szintű domáinek körének kibővítését. A hét új gTLD 2001. tavaszától kezdve fokozatosan vált és válik nyitottá a közönség számára. Ugyanakkor az új gTLD-k bevezetése korántsem tekinthető lezártnak. Egyfelől sem a hozzájuk kapcsolódó szabályok, másfelől a gTLD-k köre sem tekinthető véglegesnek. Az új felső szintű domének regisztrációjára a fenti szabályoktól eltérő, speciális szabályozás vonatkozik.

Az európai uniós országok és szervezeteik részéről régóta megfogalmazódott az igény egy közös, az egész európai internetes piac igényeit kielégítő TLD-re. Az Európai Bizottság 2000. december 12-én elfogadott egy „előterjesztést a .eu internetes TLD regisztrációs rendszerének létrehozásáról”, amellyel kapcsolatban az ICANN kijelentette: a TLD-rendszer létrehozásának és működésének feltétele, hogy azt a Bizottság és az európai internetes közösség egyaránt támogassa.³⁷

Az .eu domainnel kapcsolatos jövőbeni igazgatási feladatokat egy belga konzorcium, az EURid³⁸ kapja meg. A hivatalos regisztráció kezdete egyelőre nincs véglegesen meghatározva, illetve még regisztrátor szervezetek sincsenek akkreditálva. Az EURid utal rá, hogy a nyílt regisztrációt a védjegyjogosultak érdekében egy kétlépcsős „prioritásos időszak” (sunrise period) fogja megelőzni, amelynek érdekessége, hogy a védjegyjogosultak mellett más jogok tulajdonosai is a regisztráció nyílttá válása előtt regisztráltathatnak domain neveket (itt valószínűleg a cégnevek és személynevek élveznek majd prioritást). Ezután azonban a regisztráció mindenki számára nyitott lesz: magánszemélyek esetében a lakóhelynek, vállalkozások esetében a székhelynek, az ügyintézés helyének, illetve a telephelynek kell a Közösségen belülre esnie.

³⁶ Bartal, 2002, 194-195. o.

³⁷ Bartal, 2002, 196. o.

³⁸ <http://www.eurid.org/> (az utolsó lehvívás időpontja: 2003. december 4.)

A nyilatkozatok szerint az EURid 2004 novemberében meg kívánja kezdeni a regisztrációt, a pontos időpont azonban csak a regisztrációs szabályzat, a „Public Policy Rules” nyilvánosságra hozatala után lehet biztos.

8. A domain nevekkel kapcsolatos jogviták

A 90-es évek közepétől vállalkozások ezrei, majd százezrei kívántak megjelenni a világhálón. A regisztrációnál azonban máris kellemetlen meglepetés érthette őket: a domain foglalt, esetleg valaki más a választani kívánt névhez szinte teljesen hasonlót használ.

Kezdetüket vették a domain-jogviták. Olyan perekben kellett és kell ma is a bíróságoknak állást foglalniuk, melyek alapjában véve egy nem „közhatalmi” aktusra épülő jogviszonyból erednek. A bíró az eset konkrétságában általában véve nem azt vizsgálja, hogy a domain név regisztrációja jogszerű volt-e (általában aki korábban jött, megkapta még akkor is, ha ezt felhalmozási céllal tette), vagy hogy a regisztráló szervezetet terheli-e valamilyen, a domain név használatba vétele vagy használata által okozott jogsérelemért felelősség. A bíróságok – ma már szinte általános nemzetközi gyakorlatként – elfogadják, hogy a regisztrációs szerv felé közölt adatokért (s később a szerződés szerű magatartásért) a nyilvántartásba vételi kérelmet benyújtónak kell helyt állnia.

A jogviták középpontjában azt kell eldönteni, hogy a domain név esetleges választása, használata sérti-e más (kereskedelmi) névhasználathoz, védjegyoltalomhoz fűződő érdekeit, nem ellentétes-e a versenyjogi előírásokkal, esetleg a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló szabályozással. Amire összpontosítanak, az a – sérelmezett – domain név alatt megvalósuló szolgáltatás, a név kereskedelmi jellegű használata, az ebből eredő visszaélési lehetőségek és az ezzel okozott kár.

A domain nevekkel kapcsolatos jogi problémák három fő körre oszthatók:

- a nevek adminisztrálásának, a regisztrációs és delegációs szerv meghatározásának kérdésköre („Internet név-management”),
- a nevek delegálásának és regisztrálásának feltételrendszere („névhasználat lehetőségének biztosítása”) és
- a névhasználattal kapcsolatos jogviták és ezek eredményes, gyors rendezése.³⁹

Szakdolgozatomban az utóbbi témakörrel kapcsolatos nemzetközi és magyar szabályozással foglalkozom. Szükségesnek tartom ugyanakkor megjegyezni, hogy a fent

³⁹ Verebics, 2001, 300-301. o.

említett másik két téma önmagában is roppant érdekes jogi kérdéseket vet fel, azonban ezekkel – ezen dolgozat keretében – nem áll módomban foglalkozni.

II. AZ INTERNET TARTOMÁNYNEVEKKEL KAPCSOLATOS VITARENDEZÉS

Az információs robbanással, az Internet széles körű elterjedésével nemcsak az írott jog által eddig felállított szerződéstípusok köré nehezen beilleszthető jogviszonyok jelentenek kihívást a jogalkotás és jogalkalmazás számára, hanem a jogsértések korábban nem ismert formái is az eddigi megoldásoktól eltérő választ, rendezési módot kívánnak. A hagyományos bírói úton a világ más részein, a Lajtán és az Atlanti-óceánon túl is éppoly lassan kaphat valamiféle elégtételt a jogsérelmet szenvedett fél, mint a Kárpát-medencében. Az Internet világa viszont éppen ezt az egyet, a lassúságot nem tűrheti, hiszen a minden eddiginél gyorsabb információáramlásra épülő rendszerben a jogsértés a bírói döntés megszületéséig olyan mértékűvé válhat, amelynek reparációja már szinte alig lenne lehetséges. Ebben a felgyorsult világban az idő múlása is a jogsértő javára szól, hiszen a jogosult részéről is minden bizonnyal érdekmúlás következik be. Fel kell tehát kínálni olyan alternatív utakat, amelyek a viták rendezésében gyors megoldást nyújthatnak, végleges vagy legalább ideiglenes jelleggel, amelyek a rendes bírói út alternatívájaként vagy azt megelőző eljárásként az internet-felhasználó rendelkezésére állhatnak.⁴⁰

A domain nevek regisztráltatása a cégbejegyzéshez és a védjegylajstromozáshoz képest jóval gyorsabban és kisebb költséggel történik. Ennek az az oka, hogy a regisztrátor szervezet nem végez kiterjedt, alapos vizsgálatot a név bejegyezhetőségével kapcsolatban.

Ez a tényező megnöveli a bejegyzéssel kapcsolatos jogviták valószínűségét – a domain regisztrációs rendszer legégetőbb problémája pedig ezzel összefüggésben az, hogy a bejegyzés egyszerűsége ellenére a bejegyzéssel kapcsolatos viták rendezése már nem ilyen egyszerű. A jogviták hagyományos rendezésének sebessége és költségei mellett már a legegyszerűbb jogsértés is jelentős terheket róhat az igény jogosultjára.

Kedvezőtlen hatással van ez a kisvállalkozásokra, a nem-profitorientált jogosultakra (vagy a magánszemélyekre) még akkor is, ha nem nekik kell perelniük, hanem őket támadták meg egy keresettel, hiszen sokszor az elemi védekezés költségeit sem képesek megfizetni, ha egy külföldi bíróság előtt kell eljárniuk, annak ellenére, hogy semmi jogelleneset nem tettek, és megfelelő jogi képviseléssel előbb-utóbb biztosan megnyernék az ellenük indított pert. Az ilyen jelenségeket nevezték el „reverse domain name hijackingnak”-nak, azaz fordított domain név rablásnak.

⁴⁰ Mayer Erika: Az alternatív vitarendezési eljárások szerepe az információs társadalomban, in.: Zsuffa Ákos (szerk.): E-kereskedelem, Századvég, 2002, 217. o.

Nem túlzás azt állítani, hogy a vitarendezés hatékonyságát növelő jogintézményeken múlik a domain név rendszer sikere, és – bizonyos mértékig – az elektronikus kereskedelem fejlődésének üteme.⁴¹

A kibertérben az alternatív vitarendezési eljárások (ADR⁴²) a rendes bírói úttal szemben tagadhatatlan gyorsaságukon kívül azzal az előnnyel is rendelkeznek, hogy az önkéntesség elemeit is magukon viselik. Az Internet pedig tipikusan az a tér, ahol az önszabályozás kiemelt jelentőséggel bír. A virtuális tér szereplői által kidolgozott és elfogadott vitarendezési megoldások nyújthatják a megfelelő megoldást a jogsérelmek reparációjára.

A magyar jogfejlődés számára iránymutató európai uniós jogalkotás, illetve az uniónak az Internettel kapcsolatos politikáját tartalmazó dokumentumok is kivétel nélkül a rendes bírói út alternatíváját jelentő vitarendezési eljárások elősegítését, illetve magatartási kódexek elfogadását szorgalmazzák. Ezt tartalmazza az európai jogalkotásnak az Internetet érintő eddigi talán legfontosabb dokumentuma is, az elektronikus kereskedelemről szóló, 2001. június 8-án az Európai Parlament és a Tanács által kibocsátott irányelv 17. cikkelye is, amely a tagállamok részére előírja, hogy ösztönözzék a bíróságon kívüli vitarendezést, a különösen a fogyasztói viták rendezéséért felelős szervek bevonását, valamint biztosítsák, hogy belső jogi szabályozásuk – az információs társadalomhoz fűződő szolgáltató és a szolgáltató felhasználója közötti vita esetén – ne akadályozza a viták bíróságon kívüli rendezésében a nemzeti jogban hozzáférhető rendszereik igénybevételét, ideértve a megfelelő elektronikus eszközöket is.⁴³ Másutt az európai szintű önszabályozó megoldások, magatartási kódexek kidolgozását és testületek felállítását sürgetik a dokumentumok.⁴⁴

Ugyanakkor a rendes bírói eljárást kiváltó vagy azt megelőző eljárások iránt nem csak az Internet világában merült fel az igény. Az alternatív vitarendezési megoldások a kereskedelem szereplői között, a munkaügyi jogvitákban, a fogyasztóvédelemben, a családjogban, de a jogviszonyok egyéb területein is már régóta ismertek, és a térhódításuk egyre inkább jellemző.

Az Interneten felmerülő jogviták gyors, szakértelmet igénylő eldöntésére tehát már adottak voltak bizonyos formák. Az egyes sajátos kérdések eldöntésére az adott formák

⁴¹ Homoki Péter: A domainnév rendszer kérdései, in.: Mojzes Imre-Talyigás Judit (szerk.): Elektronikus kereskedelem, MTA Információtechnológiai Alapítvány, 2000, 168. o.

⁴² Alternative Dispute Resolution

⁴³ 2000/31/EK irányelv az információs társadalomhoz fűződő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem bizonyos jogi kérdéseiről a belső piacon (irányelv az elektronikus kereskedelemről), 17. cikk

⁴⁴ Akcióterv 276/1999. EC. Action Plan on promoting safer use of the internet

felhasználásával komoly eljárási kódexek jelentek meg. Jellemzően a domain nevekkel kapcsolatban felmerülő viták eldöntésére alakultak ki mind a nemzetközi, mind a magyar joggyakorlatban a legalaposabban kidolgozott eljárások. Ez nyilvánvalóan adódhat abból a sajátosságából is, hogy a domain nevek kezelése a technikai jellemzők miatt hierarchikus rendszerben történik, így az önszabályozás rendszerén belül, az önkéntes végrehajtás is garanciát kap azzal, hogy a hierarchia csúcsán álló domain név nyilvántartó az alternatív vitarendezési eljárásnak aláveti magát, és vállalja a határozat végrehajtását.⁴⁵

9. Az alternatív vitarendezési eljárások (ADR) általában

Az ADR alternatív vitarendezési eljárás, amely a viták bíróságon kívüli rendezésére kínál megoldási lehetőségeket. Az ADR gyűjtőfogalom, amely magában foglal minden olyan konfliktusmegoldási formát, amely nem a rendes bíróság ítéletével zárul. Az ADR számos eljárási variációt jelenthet, ideértve a mediálást, a választott bíróságot, a döntőbíráskodást, a minitárgyalásokat, a célcsoportokat, a szervezett egyeztető tárgyalásokat stb.⁴⁶

Ezek közül az Internet világában legelterjedtebb és egyre nagyobb jelentőséggel bíró típusok a mediálás, a döntőbíráskodás és a választott bíróság.

9.1. A mediálás

Magyarországon a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 2. §-a szerint „a közvetítés e törvény alapján lefolytatott olyan sajátos permegelőző, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja - összhangban az 1. § (1) bekezdésében⁴⁷ foglaltakkal - a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy (a továbbiakban: közvetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.”

Az ADR egyik alapvető típusa a mediálás, amelynek során arra felkért hozzáértő szakember közvetít a vitás felek között a konszenzus kialakításának céljával, anélkül, hogy az ügyben ügydöntő szerepet vállalna. A mediálás kötött eljárási szabályok nélkül, a felek és a mediátor megegyezése alapján zajlik. Ezért minden egyes eset különbözik a másiktól.

⁴⁵ Mayer, 2002, 221-222. o.

⁴⁶ Mayer, 2002, 218. o.

⁴⁷ A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 1. § (1) szerint „e törvény célja, hogy elősegítse a természetes személyek és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült azon polgári jogviták rendezését, amelyekben a felek rendelkezési jogát törvény nem korlátozza.”

A mediátor különböző ADR eljárásokat kombinálhatja is, így tarthat akár minitárgyalást is, vagy szervezhet külön egyeztetéseket.

A mediátor a felek által választott szakember, akinek a vitás témában, illetve a jog és/vagy a pszichológia területén kellő szakmai és technikai tudása van ahhoz, hogy a felek vitáját az egyezségkötés irányába terelje. A mediátor a felektől független, a vitájukban pártatlan álláspontot képviselő szakember; a szakma szabályai szerint titoktartási kötelezettség terheli.⁴⁸

Magyarországon a mediációra 2003 március 17-től kezdve van jogszerű lehetőség, melynek alapja a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény. E jogszabály határozza meg, hogy milyen polgári ügyekben kizárt (ami egyben azt is jelenti: az összes többi esetben – így például a domain nevekkel kapcsolatos vitákban – pedig lehetséges) a mediáció, valamint hogy kik, milyen kvalifikáció, nyilvántartás és feltételek mellett végezhetik azt.

9.2. A döntőbírótság

Az ADR másik jellemző típusa a bírósági jogvitát megelőző vitaeldöntő szerv (döntőbírótság) közreműködése, amelynek felállítása és eljárásának szabályozása az önszabályozás keretében, az adott szolgáltatásra vonatkozó magatartási kódex szerint, és nem állami normával történik. A jellemző szolgáltatást nyújtó fél aláveti magát a e szerv hatáskörének, ezzel terelve a vitát az alternatív útra. A jogsérelmet szenvedő fél számára is megfelelő megoldás a döntőbírótság igénybevétele, hiszen a bírói utat megelőző lépcsőben kérelmét rendkívül gyorsan, többnyire néhány héten belül elintézik, és a döntést az esetek többségében a másik fél is tudomásul veszi.

A döntőbírótság (a jobb híján használt magyar kifejezéssel ellentétben) soha nem bírói fórum. Határozata állami erőszakkal, végrehajtás útján nem kényszeríthető ki, annak egyedüli garanciája a felek önkéntes megállapodáson alapuló jogkövetése. Ebből következik, hogy azon fél számára, aki a szerv döntését sérelmezi, a bírói út még adott, és az ügyben a végső határozatot a bíróságtól kérheti keresete előterjesztésével. A keresetindítás tényének igazolása halasztó hatállyal van az ügydöntő szerv határozatának végrehajtására.⁴⁹

⁴⁸ Mayer, 2002, 218-219. o.

⁴⁹ Mayer, 2002, 219-220. o.

A döntőbíróóság fenti rendszerére jó példa az ICANN által kidolgozott Uniform Domain Name Dispute Policy (UDRP) alapján történő, a későbbiekben részletesen ismertetésre kerülő eljárás.

9.3. A választott bíróság

A rendes bírói út igen elterjedt alternatívája a felek által szabadon választott, olykor általuk felállított bírói testület, a választott bíróság. A választott bíróság eljárásának az előzőekben ismertetett döntőbíróósági eljáráshoz hasonlóan előfeltétele, hogy a jogvitában részt vevő felek választott bírósági szerződésben vagy alávetéses nyilatkozatban a választott bíróság hatáskörének alávéssék magukat. A döntőbíróósággal szemben azonban a választott bíróság határozata a rendes bíróság határozatával azonos hatályú, vagyis állami erőszakkal, az állami végrehajtási eljárás útján kikényszeríthető annak végrehajtása. További lényeges különbség, hogy amíg a döntőbírói határozat (az önkéntes végrehajtás jellegéből következően) csak abban a körben bír hatállyal, amelyben az önszabályozás keretében az alávetés megtörtént, a választott bíróság ítélete – a részes államok által megkötött nemzetközi egyezmények alapján – nem csak az ítélet meghozatalának helye szerinti államban, hanem más szerződő államban is végrehajtható. E ténynek az Internet globális jellege miatt pedig még nagyobb jelentősége lehet.⁵⁰

A választott bíróság vagy állandó, vagy eseti lehet. Az állandó választott bíróságnak szervezete, központi adminisztrációja van, bírait általában egy megadott listáról lehet választani. Ezzel szemben az eseti választott bíróság nem rendelkezik szervezettel, a választott bíróság esetileg, a felek választása alapján áll össze. Az eseti választott bíróság – eljárási mintaszabályzatától függően – mindezek mellett rendelkezhet olyan jellegzetességekkel is, amelyek az állandó választott bírósághoz közelítik, de emellett megőrzi eseti jellegét. Az eljárások lefolytatásának garanciáját jelentő adminisztrációs háttér, továbbá annak eljárási rendelkezése, hogy alperesi bírójelölés hiányában is lefolytatható legyen az eljárás, olyan technikai megoldásokat tesz szükségessé, amelyek a választott bíróság működésében bizonyos stabilitást eredményeznek. Gyakorlatilag minden olyan eseti választott bíróság működésében fellelhetőek ezek az elemek, amelyek bizonyos

⁵⁰ Lásd erről az 1962. évi 25. törvényerejű rendeletet a külföldi választott bírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt egyezmény kihirdetéséről, illetve az 1964. évi. 8. törvényerejű rendeletet a nemzetközi kereskedelmi választott bíraskodásról szóló, Genfben 1961. április-én kelt Európai Egyezmény kihirdetéséről.

jogterületen vagy szakmában kínálnak általános alternatív vitarendezési megoldást, illetve amelyek rendelkeznek eljárási mintaszabállyal.⁵¹

2. táblázat. Az alternatív vitarendezési eljárások és a peres eljárás összevetése

	<i>Mediálás</i>	<i>Döntőbírótság</i>	<i>Választott bíróság</i>	<i>Peres eljárás</i>
<i>Költségek</i>	Nem költséges	Alkalmanként költséges	Alkalmanként költséges	Majdnem mindig költséges
<i>Bizalmas kezelés</i>	Igen	Igen	Igen	Általában nem
<i>Gyors eredmény</i>	Igen	Igen	Általában	Nem
<i>Semleges szakértő a vita tárgyában</i>	Általában igen	Általában igen	Általában igen	Általában nem
<i>Végső, kötelező erejű határozat</i>	Nem	Nem	Igen	Igen, de fellebbezésnek helye van
<i>A felek az eljárást céljaiknak megfelelően alakíthatják</i>	Igen	Általában igen	Általában igen	Általában nem
<i>A semleges résztvevő a jogi rendelkezésekről tájékoztatást ad</i>	Nem	Általában nem	Általában nem	Igen

⁵¹ Mayer, 2002. 220.

III. ALTERNATÍV VITARENDEZÉSI MEGOLDÁSOK A DOMAIN NEVEKKEL KAPCSOLATOS JOGVITÁKBAN

10. A WIPO szerepe

A Szellemi Világtulajdon Szervezetét (World Intellectual Property Organization, WIPO) 1967 július 14-én alapították Stockholmban, egy multilaterális nemzetközi szerződéssel. Működését ténylegesen 1970-ben kezdte meg. 1974. december 17-ike óta az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 57. és 63. szakasza alapján a WIPO az Egyesült Nemzetek rendszerének részét képezi. Székhelye Genfben van. Jelenleg 179 tagállam részes benne.

A WIPO a következőképpen definiálja a feladatát: „nemzetközi együttműködés révén előmozdítani az emberiség gazdasági, kulturális és szociális fejlődését és az emberi szellem műveinek létrehozatalát, terjesztését, felhasználását és védelmét”.⁵² Az összesen 23 nemzetközi szerződés végrehajtásán keresztül a WIPO alapvető követelményeket és alapelveket szolgáltat a szellemi tulajdonjogok harmonikus szabályozására a különböző államokban.

Éppen a szerzői jog és az Internet találkozása által felvetődött problémakörben vett át a WIPO 1996-ban vezető szerepet két, ún. „Internet szerződés” elfogadásával: ezek „A szerzői jogokról szóló WIPO szerződés” (WIPO Copyright Treaty, WCT) és „Az előadásokról és hangfelvételekről szóló WIPO szerződés” (WIPO Performances and Phonograms Treaty, WPPT). Már a szükséges 30 ratifikáció megtörténte előtt bekerültek a WIPO elképzelései mind a Amerikai Egyesült Államok szerzői jogi törvényébe (Digital Millennium Copyright Act), mind az EU szerzői jogi irányelvébe⁵³.

1994-ben alapították a WIPO Arbitrációs és Mediációs Központot (WIPO Arbitration and Mediation Center, a továbbiakban központ), amely – mint később látni fogjuk – meghatározó szerepet játszik a domain nevekkel kapcsolatos jogviták rendezése körében.⁵⁴

⁵² Forrás: WIPO Annual Report 2000.

⁵³ A Tanács és az Európai Parlament 2001. május 22-i 2001/29/EK irányelve az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról, az Európai Közösségek Hivatalos Lapja, L 167., 2001. 06. 22. Az irányelv 15. bekezdésében hivatkozik a WIPO szerződésekre és a WIPO digitális ütemtervre (WIPO Digital Agenda)

⁵⁴ A WIPO-ról részletesen lásd: www.wipo.int

10.1. A WIPO digitális ütemterv (Digital Agenda): a szellemi tulajdonjogok hozzáigazítása az Internet-korszakhoz

A WIPO vezető szerepet vállal a technológiai fejlődés által a szerzői jogban jelentkező kihívások megoldásában. A WIPO jelentőségének növekedéséhez kétségtelenül hozzájárult ezen új jogi problémákban játszott úttörő szerepe. Nagy szerepet játszott a nemzeti szerzői jogi törvények módosításában, valamint átütő sikerhez jutatta az alternatív vitarendezési eljárás egy formáját. A WIPO digitális ütemtervet 1999 szeptemberében az „WIPO Elektronikus Kereskedelmi és Szellemi Tulajdonjogi Nezetközi Konferenciáján” mutatták be, majd a tagállamok a következő közgyűlésen (WO/GA/24/11) el is fogadták.

Az Internet és a digitális technológiák jelentősen befolyásolják a szellemi tulajdonjogok rendszerét, ennek hosszú távú hatása csak nehezen volt felmérhető. A WIPO ennek a kétségkívül egyedülálló kihívásnak tudatában volt és a WIPO Digitális ütemtervvel⁵⁵ egy széleskörű munkatervet állított fel, amely a következő kilenc célkitűzést foglalja magába:

1. a fejlődő államok részvételének növelése a WIPOnet felhasználásának segítségével,
2. a szerzői jogokról szóló WIPO szerződés (WCT) és Az előadásokról és hangfelvételekről szóló WIPO szerződés (WPPT) 2001 decemberéig történő hatályba léptetése,
3. a nemzetközi kerettörvények módosítása a WPPT alapelveinek az audiovizuális előadásokra történő kiterjesztésén keresztül, valamint a közvetítői jogok harmonizációja a digitális érához és javaslatok az adatbankok lehetséges védelmére,
4. a WIPO Internet domain név folyamat (Domain Name Process) jelentése ajánlásainak implementációja, valamint a valós és a nemzetközi világ azonosítói közötti kompatibilitás elérése, illetve a domain név rendszer és a szellemi tulajdon rendszere közötti ellentétek megszüntetése,
5. megfelelő elvek kimunkálása nemzetközi szinten az Online Szolgáltatók (Online Service Providers, OSPs) szellemi tulajdon megsértése esetén felmerülő felelősségének körülményeiről,
6. nemzetközi keretek megteremtése a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi felhasználásának megkönnyítésére a globális gazdaság érdekében és egy globális médiumon keresztül,

⁵⁵ Lásd erről a WO/GA/24/11 Rev. WIPO dokumentumhoz csatolt mellékletet: www.wipo.org/eng/document/govbody/wo_gb_ga/pdf/ga2411ra.pdf

7. egy online eljárás kifejlesztése és bevezetése a Patent Cooperation Treaty (PCT), a madridi Rendszer (nemzetközi védjegyregisztráció) és a Hágai Megállapodás (ipari minták) alá eső nemzetközi bejelentések iktatására és kezelésére,
8. gyakorlati intézkedésekre vonatkozó szükségletek megvizsgálása a digitális formában megjelenő szellemi tulajdon biztonságos kezelése érdekében, valamint a szellemi tulajdon és az e-kereskedelem témakörével kapcsolatban felmerülő minden más probléma megvizsgálása, illetve ha szükséges, megfelelő normák megalkotása,
9. együttműködés más nemzetközi szervezetekkel a szellemi tulajdon kérdéseit érintő megfelelő nemzetközi pozíciók létrehozásában, különösen például az elektronikus dokumentumok érvényessége és a joghatóság kérdése tekintetében.

10.2. Az első WIPO Internet domain név folyamat (First WIPO Internet Domain Process)

10.2.1. A háttér és az elfogadás folyamata

A WIPO Internet domain név folyamatát a domain név rendszer (DNS) privatizációjának fényében kell vizsgálni. A DNS kezelésének megreformálására 1996-ban alakult meg a Nemzetközi Internet Ad Hoc Bizottság (Internet International Ad Hoc Committee, IAHC), amelyben a WIPO is képviseltette magát. Ezzel párhuzamosan az Amerikai Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumának, illetve Nemzeti Telekommunikációs és Információs Ügynöksége (National Telecommunications and Information Administration, NTIA) ún. „fehér könyve”⁵⁶ az Internet körében magánjogi struktúrák felállítását tartja kívánatosnak, valamint a DNS kezelését egy nem állami, nonprofit szervezetre – a későbbi ICANN-re – bízna.

A fehér könyv 8. fejezete a következő felkéréssel fordul a WIPO felé: „Az Egyesült Államok Kormánya a nemzetközi támogatást fog kérni annak érdekében, hogy felszólítsa a Szellemi Tulajdon Világszervezetét (WIPO) egy kiegyensúlyozott és átlátható folyamat kezdeményezésére, amelyben egyaránt részt vesznek a védjegyjogosultak és az Internet-közösség azon tagjai, akik nem védjegyjogosultak, hogy (1) ajánlásokat fogalmazzanak meg a kiberkalózkodással kapcsolatos védjegy-/domain viták feloldásának egységes megközelítésére (szemben a törvényes versengő jogokkal rendelkező védjegyjogosultak közötti vitákkal) (2) javasoljanak egy eljárást, amely védi a közismert védjegyeket az

⁵⁶ „Statement of Policy on the management of Internet Names and Addresses”, 1998. június 5. http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/6_5_98dns.htm (a levél időpontja 2003. november 17.)

általános felső szintű domaineikben, végül pedig (3) felmérjék új felső szintű domaineik (gTLD-k) bevezetésének és ehhez kapcsolódó vitarendezési eljárásoknak a lehetséges hatásait a védjegyjogosultakra és a szellemi tulajdon jogosultjaira, olyan független szervezetek vezetésével készült tanulmányokra alapozva, mint a Nemzeti Tudományos Akadémia Nemzeti Kutató Tanácsa. Ezek a felismeréseket és ajánlásokat el lehet majd juttatni az új társaság vezető testületéhez, hogy figyelembe vegye azokat nyilvántartásának és nyilvántartási politikájának kialakításával, valamint az új gTLD-k létrehozásával és bevezetésével kapcsolatban.”

A WIPO az 1998. szeptemberi 33. közgyűlésén megkapta a tagállamoktól a felhatalmazást a fentebb említett felkérések megoldására. Az érdemi munka kiindulópontja a Request for Comments (WIPO RFC-1), amely meghatározza, hogy a folyamat milyen kérdéseket fogjon át, melyek legyenek az alapelvek, ütemtervet vázol fel, valamint minden érintett felet (tagállamokat, nemzetközi szervezeteket, szakértőket és magánszemélyeket is) felhív véleménynyilvánításra.

A következő lépésben nyilvánosságra került az RFC-2, amely a világ minden részéről tartalmazott tanulmányokat⁵⁷, valamint az RFC-3 (Interim Report). A folyamat eredményének közzététele a WIPO Final Reportban történt meg, 1999 április 30-án. A transzparencia követelményének megfelelően számos kommentárt és tanulmányt tettek közzé a WIPO honlapján⁵⁸. Csupán a folyamat során véleményüket kifejtők felsorolása is mutatja, hogy a WIPO domain név folyamat ígéretes modell a nemzetközi és magánszervezetek együttműködésére: 40 állam, 6 nemzetközi szervezet, 72 NGO mint a gazdaság illetve más érdekek képviselői, 181 vállalkozás, valamint 182 magánszemély vett részt benne.

10.3. A szellemi tulajdonjogok és a domain nevek közötti konfliktusok karakterisztikája

Mivel a domain nevek (mind a gTLD-k, mind a ccTLD-k) globális jelenlétet biztosítanak, a konfliktusok is több ország jogrendszerét érinthetik. A szellemi tulajdont érintő egyes cselekmények eltérő értékelést nyerhetnek a különböző országok jogrendszere szerint. Emellett a joghatóság megállapítása is bizonytalan lehet. Ugyanakkor a domain nevekkel kapcsolatos viták megoldása - a korábban már ismertetett okok miatt – különösen igényli a gyorsaságot. Jelentős a különbség egy domain név regisztrációjának költségei és

⁵⁷ Erről részletesen: <http://wipo2.wipo.int/process1/consultations/index.html>

⁵⁸ Részletesen: <http://wipo2.wipo.int/process1/>

annak esetleges nem jogszerű használatából eredő kár, valamint a rendes bírósági eljárás költségei között.

10.4. A vitarendezési eljárás hatóköre

A WIPO Internet domain név folyamatának leglényegesebb és egyik legnehezebb kérdése az volt, hogy mely problémákra terjedjen ki a vitarendezési eljárás.

A megszorító értelmezés szerint a vitarendezés csak meghatározott visszaélészerű domain név regisztráció eseteire vonatkozott volna⁵⁹. A tágabb elképzelés kiterjedt volna minden olyan szellemi tulajdonjogot érintő jogsértésre, amely domain nevek regisztrációjával valósul meg⁶⁰. A WIPO az Interim Reportban a szélesebb értelmezés mellett kötelezte el magát, azonban ez olyan mértékű kritikát váltott ki a folyamatban közreműködők részéről, hogy a Final Reportban végül két alapvető változás, korlátozás történt: egyfelől a vitarendezés hatáskörét a nyilvánvaló „cybersquatting”⁶¹ eseteire korlátozták, másfelől a domain nevek rosszhiszemű regisztrációjának fogalma már csak a védjegyek szellemi tulajdonához kapcsolódik, szemben a korábbi elképzeléssel, amely azt minden szellemi tulajdonjoggal kapcsolatba hozta volna. A WIPO vitarendezési eljárásának tehát a legmarkánsabb jellemzője, hogy egyedül azok a védjegyjogosultak léphetnek fel sikeresen, amelyek jogai rosszhiszemű domain név regisztrációja útján sérülnek.

10.5. A vitarendezési eljárás alapelvei

A WIPO a következő követelményeket támasztotta a vitarendezési eljárás elé:⁶²

- (i) az eljárásnak lehetővé kell tennie a felek számára a viták gyors és alacsony költségű rendezését,
- (ii) az eljárásnak figyelembe kell vennie a felek minden releváns jogát és érdekét, valamint biztosítani kell, hogy érvényesüljenek a fair eljárás alapelvei,
- (iii) az eljárásnak egységesen ki kell terjednie minden nyílt gTLD-re (.com, .net, .org). Ellenkező esetben fennáll a veszélye annak, hogy a gTLD-k alá regisztrált domain nevekre vonatkozó eltérő, nehézkes vagy nem automatikusan

⁵⁹ Lásd WIPO Interim Report, 148. bekezdés

⁶⁰ Lásd WIPO Interim Report, 149. bekezdés

⁶¹ Visszaélészerű domain brókerség. Ebben üzletet látó magánszemélyek, illetve gazdasági társaságok olyan igényléseket nyújtanak be, amelyek harmadik személyek (jellemzően védjegyjogosultak) kizárólagos jogait sértik.

⁶² Lásd WIPO Final Report, 150. bekezdés

végrehajtható döntések alapot nyújtanának a rosszhiszemű domain név regisztrációkhoz,

- (iv) a vitarendezési eljárás nem zárhatja ki az (állami) bíróságokhoz való fordulás lehetőségét. A fél szabadon választhat az alternatív vitarendezési eljárás és a rendes bírósági út lehetősége között. Lehetővé kell tenni azt is, hogy a vitarendezés tárgyát képező vitát új ügyként vihessenek a rendes bíróság elé,
- (v) az alternatív vitarendezési eljárás során döntések nem jelenthetnek precedenst a nemzeti bíróságok felé. Ugyanakkor az egyes országoknak nyitva áll a lehetőség, hogy az egyes döntéseket hogyan veszik figyelembe,
- (vi) a viták gyors rendezésének biztosítása érdekében az eljárásban biztosított jogorvoslatok csak magára a domain név regisztrációjának státuszára vonatkozhatnak, nem érinthetik a védjegyek érvényességét, valamint kizárt a pénzbeli kártérítés lehetősége,
- (vii) a döntéseket a érintett nyilvántartónak közvetlenül végre kell hajtania, ennek keretében – ha szükséges – a domain név rendszerben (DNS) végre kell hajtania a szükséges módosításokat,
- (viii) a döntések végrehajtásába való bevonásukon kívül a domain regisztráció során eljáró szervek nem vonhatóak be az eljárásba, végül
- (ix) egy olyan ország hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságának döntései, amely részese a tulajdon oltalmára létesült Párizsi Uniós Egyezménynek vagy a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól Szóló Egyezménynek (TRIPS), elsőbbséggel kell rendelkeznie a vitarendezési eljárás során hozott döntéssel szemben.

A WIPO domain nevekkel kapcsolatos vitarendezési eljárásának teljes szövege a WIPO Final Report IV⁶³ és V⁶⁴ függelékében található.

11. Az ICANN szerepe: a WIPO Final Reporttól az UDRP-ig

A WIPO ugyan kidolgozta a vitarendezési eljárást, de az Internet világába történő tényleges átültetés feladata a magánjogi úton szervezett ICANN-ra (amely a DNS igazgatásáért felelős) várt. Az ICANN (hasonlóan a WIPO domain név folyamatához) több lépésben jutott el az utolsó változathoz: az ICANN igazgatósága a 99.112 döntésével 1999. október 24-én fogadta el az Egységes Címpolitika területén felmerülő Nézeteltérések

⁶³ Annex IV: Policy on Dispute Resolution for Abusive Domain Name Registrations

⁶⁴ Annex V: Rules for Administrative Procedure Concerning Abusive Domain Names Registrations

Megoldását elősegítő Szabályzatot (Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, a továbbiakban Policy)⁶⁵, amely a vitaeldöntési politikát tartalmazza, valamint az eljárási szabályokat magában foglaló Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy-t (a továbbiakban Rules)⁶⁶. Ezeket a szabályokat egészítik ki a ICANN által a vitarendezésre felhatalmazott fórumok kiegészítő szabályai, a Provider's Supplementary Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (a továbbiakban Supplementary Rules).

A dolgozat készítésének időpontjában négy vitarendezési fórum rendelkezik az ICANN részéről felhatalmazással, hogy az UDRP alapján, domainnel kapcsolatos jogvitákban eljárjon:

- World Intellectual Property Organization (WIPO), Genf, Svájc
- National Arbitration Forum (NAF), Minneapolis, USA
- CPR Institute for Dispute Resolution (CPR), Massachusetts, USA
- Asian Domain Name Dispute Resolution Centre (ADNDRC), Hong Kong / Peking, Kína⁶⁷.

A WIPO előtt, elsőként a kijelölt vitarendező fórumok közül 1999 decemberében megindult az első eljárás az UDRP alapján. A kialakult gyakorlat szerint az észak-amerikai területen a NAF, Ázsiában az ADNDRC, szerte a világon pedig a WIPO előtt indulnak az eljárások.

12. Az UDRP

12.1. Az eljárás főbb szabályai

Jelenleg valamennyi gTLD regisztrátor domain név regisztrációs szerződésében megtalálható az UDRP-re való hivatkozás. Ilyen módon a szerződés elfogadásával létrejön a felek olyan megállapodása, amelynek alapján jogvitájuk eldöntésére az adott fórum kompetenciája megnyílik. A regisztrátori szerződés határozza meg továbbá az eljárás nyelvét, és ezzel közvetve az abban döntő szerepet játszó adminisztratív panel kijelölésére is hatással van. Az eljárás ugyanis – kivéve, ha a felek ettől eltérően rendelkeznek – a regisztrátori szerződés nyelvén folyik és a vita eldöntésére is nyilván e nyelven dolgozó adminisztratív panel kerülhet kijelölésre.

⁶⁵ <http://www.icann.org/dndr/udrp/policy.htm> (a lehívás időpontja 2003. november 5.)

⁶⁶ <http://www.icann.org/dndr/udrp/uniform-rules.htm> (a lehívás időpontja 2003. november 5.)

⁶⁷ Az ICANN által felhatalmazott vitarendezési fórumok aktuális listája elérhető a <http://www.icann.org/dndr/udrp/approved-providers.htm> oldalon (a lehívás időpontja 2003. november 5.)

Az adminisztratív panel tagjait az adott vitában eljáró központban egy listáról jelölik ki. A panel vagy egy főből áll, vagy háromtagú tanácsban jár el. A panaszolt (tulajdonképpen az alperesi pozícióhoz hasonló helyzetben lévő) lehetőséget kap arra, hogy választása szerint háromtagú panel kijelölését kérje. Ebben az esetben a költségeket a panaszos [a panasz (Complaint) benyújtója] és a panaszolt egymás között egyenlő arányban viseli, míg más esetben a panaszos egyedül viseli a költségeket.

Az eljárás írásban folyik, nincs személyes meghallgatás, a döntést az előterjesztett okiratok és hivatkozások alapján kell meghozni. Az eljárásnak a kérelem beérkezésétől számított 45 napon belül be kell fejeződnie. A határidők rendkívül szorosak és betartásukat a döntés adminisztrációját intézők nagyon szigorúan veszik. Így például a kérelmezett fél által elkésztett előterjesztett védekezést már nem veszik figyelembe a döntés során.⁶⁸

Az adminisztratív eljárás díja az eljáró döntnökök és az eljárás tárgyává tett domain nevek számától függően kerül megállapításra (1000 és 3500 USD közötti összeg). Az eljárás hivatalosan akkor indul meg, amikor az eljárási díj megérkezik az adminisztrációs fórum által megadott bankszámlára.⁶⁹ Ez az összeg a magyar szokásokhoz képest meglehetősen magas, de ha a domain nevek piaci értékét és a döntés gyorsaságát nézzük, akkor megéri fizetni, és amint ezt a statisztikai adatok bizonyítja, ezt sok esetben meg is teszik. Ez különösen abból a szempontból érdekes, hogy – a bírósági eljárásokkal szemben – itt a „vesztes” fél nem köteles megtéríteni utóbb az eljárási díjat a kérelmezőnek. Ebből közvetve következtethetünk tehát arra, hogy az domain nevek átruházásáért mekkora ellenértéket kérnek a piacon.⁷⁰

12.2. Az UDRP és a választott bírósági eljárás közötti különbség

A Policy által szabályozott mechanizmus nem választott bíróságot köt ki a vitarendezésre, hanem egy speciális, adminisztratív, igazgatási jellegű, kvázi választott bírósági fórumot. A Policyban szabályozott Adminisztratív Tanács vagy Adminisztratív Panel szervezetét, és eljárást tekintve ugyanakkor sok mindenben emlékeztet egy választott bíróságra.

⁶⁸ Mayer, 2002, 223. o.

⁶⁹ Szecskay, www.szecskay.hu/eloadas3.html

⁷⁰ Mayer, 2002, 223. o.

3. táblázat. Az UDRP és a választott bíróság eljárásának összehasonlítása⁷¹

	<i>UDRP</i>	<i>Választott bíróság</i>
<i>Jogerős ítélet</i>	Nem	Igen
<i>Res judicata</i>	Nem	Igen
<i>Bírósági útnak van helye?</i>	Igen	Csak nagyon kivételesen, a választott bírósági ítélet hatályon kívül helyezése tárgyában
<i>Végrehajtása</i>	Önkéntes	Állami végrehajtás keretében kikényszeríthető
<i>Eljárás típusa</i>	Csak írásbeli	Rendszerint szóbeli

Egy valószínű választott bírósági eljárás esetén nincs helye további rendes bírósági eljárásnak az adott jogvita tekintetében. A Policy 4. § (k) pontja kifejezetten lehetőséget biztosít arra, hogy a jogvitát az arra hatáskörrel rendelkező rendes bíróság vagy választott bíróság elé terjesszék, akár a kötelezően lefolytatandó adminisztratív eljárás előtt, akár azt követően. Az Adminisztratív Tanács döntésének közlését követően 10 nap áll rendelkezésre annak igazolására, hogy az érintett fél rendes bíróság előtt eljárást indított. 10 napon belüli igazolás hiányában a .com, .net és .org nyilvántartója, a Network Solutions a határozatot végrehajtja (azaz a határozat rendelkezésétől függően törli vagy átruhazza a vitatott domain nevet).

Az Adminisztratív Tanács előtti eljárás a domain név jogellenes használata tekintetében a rendes bírósági, vagy akár a választott bírósági eljárás időigényénél jelentősen rövidebb idő alatt a jogosult számára megoldást ad. Az eddigi tapasztalat azt mutatja, hogy az Adminisztratív Tanács döntése után kevesen fordultak a rendes bírósághoz vagy választott bírósághoz (egy közelmúltban tartott AIPPI⁷² nemzetközi konferencián tett bejelentés szerint az Adminisztratív Tanács döntéseinek 90%-át tudomásul veszik további bírói út igénybevétele nélkül). Ez pedig azt mutatja, hogy ez a vitarendezési megoldás működőképes.

Az adminisztratív eljárás része egy alávétéses illetékességi kikötés, amely rendes bíróság előtti eljárás tekintetében az illetékességet megalapozza: a domain név használójának székhelye a Whois adatbank nyilvántartási adatai szerint, vagy a regisztrátor székhelye. Ez igen fontos szabály, ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy a világhálóval fedett államok területét figyelembe véve milyen megoldhatatlan problémát

⁷¹ Forrás: Mayer, 2002, 224. o.

⁷² International Association for the Protection of Intellectual Property, <http://www.aippi.org/>

jelenthet a joghatóság, és ezt követően az illetékes és megfelelő hatáskörrel rendelkező bíróság megtalálása, majd a helyi nemzeti jogszabályok alapján lefolytatandó eljárás.⁷³

Összefoglalva az UDRP alapján nem jogerős és állami erővel végrehajtható határozat születik, hanem egy olyan döntés, amelynek végrehajtását az önkéntes alávetés garantálja, és amely után a rendes vagy választott bírói út még teljes egészében nyitva áll a felek előtt. Nem áll be tehát az ítélt dolog (res judicata) hatálya sem.⁷⁴

12.3. A kötelezően a Policy tárgyi hatálya alá tartozó jogviták (mandatory administrative proceeding – Policy 4. § (a))

A Policy egyik leglényegesebb rendelkezése a 4. § (a) pontja alatt található. Az UDRP szinte szó szerint átvette a WIPO Final Report szövegezését, így a vitarendezési eljárás hatóköre a nyilvánvalóan rosszhiszemű domain regisztráció eseteire korlátozódik:

- (i) ha a domain név azonos vagy összetéveszthetőségig hasonló egy áru vagy szolgáltatási védjegyhez, amelynek a panaszos jogosultja, és
- (ii) a regisztrált használónak (a Panaszoltnak) nincs jogcíme vagy jogszerű igénye (érdekeltsége) a domain névhez, és
- (iii) a panaszolt a domain nevet rosszhiszeműen regisztráltatta és használta.

Látható, hogy ezt a fenti három feltételt a panaszosnak együttesen kell bizonyítania ahhoz, hogy sikeresen megálljon a domain regisztráció rosszhiszeműsége.

A felsorolásból láthatjuk, hogy ez az eljárás csak akkor vehető igénybe, ha kifejezetten védjegyjogot sért a domain regisztráció. Nem járható út tehát, ha versenyjogi szabályok, személyiségi jogok stb. sérelmére alapítja valaki a kérelmét. Ez esetben az ADR másik típusát vagy a rendes bírósági utat kell igénybe venni a jogsértés elhárítására. Ugyanakkor arra is rámutat az UDRP eme megszorítása, hogy a domain névvel kapcsolatos jogviták ténylegesen nagy számban a védjegyek azonosítására szolgáló alfanumerikus karaktereknek más személy – és nem a védjegy jogosultja – által történő regisztrálásából erednek.⁷⁵

Az adminisztratív testületek a hasonlóságot csak felületesen vizsgálják. Ha a domain névben szereplő karakteresorozat hasonlóságot mutat a védjeggyel, megáll az első

⁷³ Szecskay, www.szecskay.hu/eloadas3.html

⁷⁴ Mayer, 2002, 223-224. o. alapján

⁷⁵ Mayer, 2002, 225. o.

kritérium. 700 döntés megvizsgálása után jutott arra a megállapításra egy tanulmány⁷⁶, hogy nagyon ritka kivétel a panaszt elutasítása azért, mert nem felel meg a Policy 4. § (a) (i) pontjában foglalt hasonlósági feltételnek. Az „összetéveszthetőségig hasonló” kitétel nem vezet a weboldal mélyreható elemzéséhez. Ebben az esetben kizártnak lenne tekinthető a összetéveszthetőség veszélye, hiszen rövidebb-hosszabb idő eltelte után minden felhasználó felismerheti, hogy olyan honlap került a képernyőjére, amely minden bizonnyal nem a védjegyjogosulttól származik.

12.3.1. A rosszhiszeműség kritériumai – Policy 4. § (b)

A Policy 4. § (a) (iii) pontja szerinti rosszhiszemű nyilvántartásba vétel és használat bizonyítékai különösen a következők (ezekben az esetekben az adminisztratív panel minden bizonnyal megállapítja a rosszhiszemű nyilvántartásba vételt és használatot):

- (i) ha a körülmények arra utalnak, hogy a domain nevet elsősorban a védjegy jogszerű használója vagy annak versenytársa részére a regisztrálással ténylegesen felmerült költségeket meghaladó anyagi ellenszolgáltatás ellenében történő eladás, használatba adás vagy más módon történő átruházás céljából regisztráltatta, vagy
- (ii) ha a domain név regisztrálására annak érdekében került sor, hogy a védjegy tulajdonosát (jogszerű használóját) megakadályozza abban, hogy a domain nevében feltüntesse a védjegyet, vagy
- (iii) ha a domain név regisztrálásának elsődleges célja a versenytárs üzletének megzavarása volt, vagy
- (iv) ha a domain név használatával – kereskedelmi előny érdekében – a panaszos védjegyével való összetéveszthetőség lehetőségének megteremtésével a domain név használójával annak honlapján vagy más online honlapon megjelenő áruval és/vagy szolgáltatással való azonos forrás, összefonódás, támogatás látszatát kelti.

12.3.2. A panaszolt kimentési lehetőségei – Policy 4. § (c)

A Policy 4. § (a) pontjában felsorolt együttes követelményekből az (iii) pont alatti bizonyítása látszik a legkörülményesebbnek, és ez az a pont, ahol az (i) és a (ii) pontok

⁷⁶ UDRP - A Study by the Max-Planck-Institute for Foreign and International Patent, Copyright and Competition Law (Munich), in Cooperation with Institute for Intellectual Property Law and Market Law, University of Stockholm, Institute for Information Law, Technical University of Karlsruhe, <http://www.ip.mpg.de/Online-Publikationen/2002/UDRP-study-final-02.pdf>, 27. o. (a lehívás időpontja 2003. november 15.)

alatti objektíve fennálló tényekkel szemben a panaszolt a kimentés lehetőségét megtalálhatja. A védjegyjogosult számára az adott áru- vagy szolgáltatási osztály területén abszolút védjegyoltalmat biztosító és másokat megelőző joggal szemben a regisztrált domain név jogosultjának rendelkezésre álló nevesített (nem kizárólagos) védekezési lehetőségei a következők lehetnek:

- (i) ha a panaszolt a domain nevet már annak nyilvántartásba vétele előtt használta a saját áruja vagy szolgáltatása körében, vagy erre bizonyíthatóan előkészületeket tett, még mielőtt azzal kapcsolatban bármilyen felszólítást kapott volna;
- (ii) ha a domain név megegyezik azzal a névvel, amelyen már korábban magánszemélyként vagy gazdálkodó, illetve más szervezetként ismerték (például céggént ezen a néven bejegyezték), függetlenül attól, hogy ezt az elnevezést védjegyként nem lajstromoztatta;
- (iii) ha a domain nevet nem kereskedelmi jelleggel rendeltetésszerűen használja anélkül, hogy célja lenne a védjegy jogosultja potenciális vásárlóinak eltérítése vagy a szóban forgó védjegy megkülönböztető jellegének elhalványítása.

Ezeknek a tényeknek a bizonyítása már a panaszoltat terheli. Így ha a panaszolt fél nem terjeszt elő semmilyen védekezést, általában megállapítják a rosszhiszeműséget, ha a panaszos igazolja, hogy a domain azonos vagy összetéveszthetőségig hasonló az ő védjegyével.

Az (i) pont esetében gyakran annak ellenére hivatkoznak az előkészületek megtételére, hogy ezt bármilyen tény alátámasztaná. Az egyes adminisztratív tanácsok eltérően reagálnak az ilyen kimentési indítványokra. Ilyenkor figyelembe veszik a domain név jogosultja által keltett általános benyomást, az érvelésének hitelt érdemlőségét, valamint azt az időt, amely a domain regisztrációja óta eltelt, hiszen egy professzionális weboldal elkészítése akár egy hónapig is tarthat.

Az (iii) pont érdekes kérdést vet fel, ha a szabad véleménynyilvánítás követelményével együtt vizsgáljuk. A Policy szerint alapjában véve minden használat jogszerű, amely sem a fogyasztókat, sem a védjegyjogosultakat nem vezeti félre, illetve nem károsítja. Hogyan kell azonban megítélni azokat az eseteket, amelyekben a védjegyjogosultakkal szembeni kritika a védjeggyel összetéveszthetőségig hasonló domain név alatt jelenik meg? A szabad véleménynyilvánítás vagy a védjegyjogosult üzleti érdeke élvezzen-e prioritást? A téma

további tanulmányozásra érdemes, azonban e dolgozat keretében – elsősorban terjedelmi korlátok miatt – nem áll módomban vele foglalkozni.

12.3.3. Az eljárást megindító kérelem tartalma – Rules 3. § (b)

Az eljárás a panaszos kérelmére indul, akinek azt az eljáró központ számára kell megküldenie. A panaszt írásban és elektronikus formában kell benyújtani. A panasz kötelező elemeinek taxatívén kerültek felsorolásra:

- (i) kérelem az eljárás lefolytatására;
- (ii) a panaszosra vonatkozó azonosítási adatok;
- (iii) az előnyben részesített kézbesítési módra vonatkozó tájékoztatás (fax, e-mail, posta);
- (iv) egyes vagy háromtagú panel kijelölésére vonatkozó igény;
- (v) a panaszoltra vonatkozó minden azonosítási adat, amely a panaszos előtt ismert, így például az, hogy milyen módon érhető el a panaszolt vagy annak képviselője;
- (vi) a kérelem tárgyát képező domain név megjelölése (több domain név is megjelölhető, ha valamennyit a panaszolt javára jegyezték be);
- (vii) a regisztrátor megjelölése, amelynél a domain név a panasz benyújtásának időpontjában regisztrálva van;
- (viii) a kérelem alapjául szolgáló védjegy megjelölése;
- (ix) részletes leírása, annak hogy
 - (1) miért minősül a domain név és a védjegy azonosnak, illetve az összetéveszthetőségig hasonlóknak,
 - (2) a panaszos mire alapítja azt, hogy a panaszoltnak nincs jogcíme, illetve jogszerű érdeke a regisztrált domain névhez,
 - (3) a panaszos mire alapítja azt, hogy a panaszolt részéről rosszhiszemű volt a domain név regisztrálása, illetve használata (a leírásnak meg kell felelnie bizonyos előírásoknak, például nem haladhat meg adott szó-, illetve oldalszámot [ezeket a vitarendező fórum által alkalmazott Supplementary Rules tartalmazzák]);
- (x) a kérelemben előterjesztett igény meghatározása (irányulhat a domain név törlésére, illetve a panaszos javára történő átregisztrálására);
- (xi) az igény érvényesítésével kapcsolatban esetleg megindított (vagy lezárult) más jogi eljárásra vonatkozó tájékoztatás;

- (xii) nyilatkozat arra vonatkozóan, hogy a kérelmet a panaszolt részére megküldte a Supplementary Rules-ban előírt tartalmú kísérőlevéllel együtt;
- (xiii) illetékességi alávetés (a döntéssel kapcsolatos rendes bírói eljárás esetére az eljárás lefolytatására illetékes bíróság meghatározására);
- (xiv) nyilatkozat arról, hogy az eljárás csak a domain név használója ellen irányul, hogy a panaszosnak nincs követelése (a) a vitafórummal és a döntnökökkel szemben (kivéve a szándékos károkozást), (b) a regisztrátorral, (c) a regisztrátor alkalmazottjával, illetve (d) az ICANN-nal és tisztségviselőivel szemben, valamint hogy a kérelemben foglalt információk a panaszos legjobb tudomása szerint helyesek, teljesek és pontosak;
- (xv) egyéb mellékletek, okirati bizonyítékok felsorolása.

A vitarendezési eljárásban a panasz kiemelkedő jelentőséggel bír: általában az egyetlen lehetőséget jelenti a panaszos számára, hogy kifejtse álláspontját. Amennyiben a panaszolt nem fejt ki álláspontját, akkor a panasz a panel előtt az egyetlen dokumentum, amely alapján a döntést meghozhatja.

12.3.3.1. A panaszos igényének terjedelme – Policy 3. §, illetve Rules 3. § (b) (x)

Ahogy már említettem, az Adminisztratív Panel előtt a panaszos által érvényesíthető igény a domain név törlésére, illetve a domain névnek a panaszos javára történő átregisztrálására irányulhat. Az esetek nagy részében a domain név átregisztrálását kéri a panaszos. Kizárt az eljárási költségek áthárításának lehetősége a panaszoltra, hiszen az eljárásnak gyorsnak és hatékonynak kell lennie, anyagi szankciók bevezetése pedig olyan bizonytalansággal terhelné meg azt, amelynek feloldása csak az eljárás jelentős bonyolításával és így az elhúzódásával lenne csak megoldható.

12.3.4. Az eljárással és a határozat végrehajthatóságával érintett jogok biztosítása

A vitatott domain név egyrészről a Policy alapján indult adminisztratív eljárás megindításától kezdve a befejezést követő 15. napig, másrészről a domain névvel kapcsolatban folyamatban lévő bírósági eljárás alatt nem ruházható át, kivéve ha a domain nevet megszerző írásban nyilatkozik, hogy az adminisztratív eljárásban hozott döntésnek aláveti magát.

12.3.5. Az eljárás

Az adminisztratív eljárás akkor indul meg, amikor az eljárás díja (amelyet a panaszosnak kell megfizetnie) megérkezik az eljáró fórumhoz. Az eljárás megindulását követően az alaki kellékek vizsgálatára kerül sor a benyújtástól számított 3 (naptári) napon belül. Amennyiben szükséges, a hiánypótlásra 5 nap áll rendelkezésre, majd ezt követően küldik meg a panaszt és annak mellékleteit a panaszolt részére, akinek 20 nap áll rendelkezésére a viszontválaszra.

Utóbbi szabály a Rules 2. § (f) és (g) pontjával összevetve nyer jelentőséget. A Rules ugyanis, ahogy már korábban is említettem – előnyben részesíti az elektronikus formában való kommunikációt, sőt a panasz benyújtásának elsődleges formája az e-mail, ezt egészíti ki a papír alapú kommunikáció. A Rules fent említett két pontja a határidők kezdőnapjáról rendelkezik: posta- vagy futárszolgálat igénybevétele esetén ez a kézbesítés napja, email vagy fax útján történő kommunikáció esetén pedig a feladás napja. Ez pedig még inkább megrövidíti a panaszolt részére nyitva álló határidőt a viszontválasz adására, hiszen lehetséges, hogy vannak, akik nem nézik meg naponta az e-mail postafiókjukat. (Extrém esetben az is elképzelhető, hogy egy magánszemély, aki egy hónapra szabadságra utazik úgy tér haza, hogy elvesztette az elutazása előtt még őt illető domain név használati jogot anélkül, hogy egyáltalán értesült volna a vitarendezési eljárás megindulásáról.)

A viszontválaszban (ellenkérelemben) a panaszoltnak (ellenérdekű félnek) a panaszban foglaltakhoz hasonlóan van lehetősége nyilatkozni. A viszontválasznak ugyanazon tartalommal kell bírnia, mint a kérelemnek, az alábbi eltérésekkel:

- reagálni kell a panaszban foglaltakra, minden lehetséges ténytet fel kell hozni, amely az érintett domain név regisztrációjának és használatának jogosságát bizonyítja;
- ha a panaszos egyes panelt választott, annak megjelölése, hogy ennek ellenére a panaszolt háromtagú panel kijelölését kérelmezi;
- ha a panaszos vagy a panaszolt háromtagú panelt választott, azon három jelölt nevének és értesítési adatainak megadása, akik közül a döntnök kiválasztásra kerül);
- nyilatkozat arra vonatkozóan, hogy a viszontválaszt a panaszos részére megküldte;

A viszontválasz a panasz tükörképe. A panaszolt számára az egyetlen lehetőség, hogy az adminisztratív panel előtt a domain név regisztrációjának, illetve használatának jogosságát bizonyítsa. A panasz és a viszontválasz elkészítését megkönnyítik a WIPO

honlapján közzétett minták, illetve, hogy ezek beterjesztésére közvetlenül, online formában is lehetőséget van⁷⁷.

12.3.6. Az adminisztratív panel eljárása

Az eljárásban egy személyből álló vagy háromtagú panel jár el. Ha egyik fél sem jelöl döntnököt, akkor annak személyét a „provider” (itt az adminisztratív eljárásra fórumot kínáló, és a vitarendezésre kijelölt szervezet) jelöli ki a saját listájáról. Ha a panaszos egy személy, míg a panaszolt háromtagú panel kijelölését kéri, akkor az eljárási költség felét a panaszolt viseli. Az ügy felelőse az ún. „case administrator”.⁷⁸

A panel döntése – az igény terjedelmétől, illetve az eljárás eredményétől függően – a következő változatok egyike lehet:

- az adminisztratív panel megállapítja, hogy a domain nevet rosszhiszeműen regisztrálták, és annak törlését rendeli el;
- az adminisztratív panel megállapítja, hogy a domain nevet rosszhiszeműen regisztrálták, és annak a kérelmező javára történő átregisztrálását rendeli el;
- az adminisztratív panel a kérelmet elutasítja.

A döntést az eljáró panel az arra vonatkozó szigorú szabályok szerint írásba foglalja, és azt a központ részére megküldi. A döntést a központ a felekkel, valamint a kérelmezett domain név regisztrátorával közli.

12.3.7. A „jogorvoslat” lehetősége

A döntést sérelmező félnek tíz nap áll rendelkezésére ahhoz, hogy a regisztrátor felé igazolja a bíróság előtti keresetindítás tényét. Ha a döntés a panaszos kérelmének helyt adott, és a vitatott domain név átruházását vagy törlését rendelte el, ebben az esetben a panaszoltnak csak a perindítás bizonyítása az egyetlen lehetősége arra, hogy a számára delegált domain nevet továbbra is, - legalább a bíróság jogerős döntéséig megtartsa.⁷⁹

12.4. Az alternatív vitarendezési fórumok (Providers) kiegészítő szabályai (Supplemental Rules), különös tekintettel a WIPO Supplemental Rules-ra

Az egyes vitarendezési fórumok kiegészítő szabályai alapvetően az adott fórum előtt folyó eljárás adminisztratív, eljárási szabályait rendezik, de találhatóak bennük anyagi

⁷⁷ Lásd <http://arbitrator.wipo.int/domains/filing/udrp/index.html>

⁷⁸ Szecskay, www.szecskay.hu/eloadas3.html

⁷⁹ Mayer, 2002, 227-288. o. alapján

szabályok is. A kiegészítő szabályokat az (UDRP) Rules szabályaival együtt kell értelmezni és alkalmazni.

12.4.1. A WIPO Supplemental Rules⁸⁰

A WIPO Kiegészítő Szabályai az ügyintézés megkönnyítése érdekében fakultatív jelleggel lehetővé teszik a panasz és a viszontválasz Internet alapú, a WIPO weblapján⁸¹ keresztüli kitöltését és elküldését, valamint letölthetők onnan mintadokumentumok is. Az elektronikus dokumentumok mellett azonban kiegészítő jelleggel meg kell küldeni a papír alapú dokumentumokat a WIPO Arbitrációs és Mediációs Központ⁸² részére, Genfben. A Központnak minden írásos anyagot archiválnia kell.

A központ egy alkalmazottja, a „case administrator” intézi az adminisztrációs ügyeket, azonban semmilyen érdemi döntést nem hozhat.

Minden érdemi döntést semleges panelek hoznak meg. A WIPO döntnökök felsorolásában jelenleg⁸³ 353 szakértő található összesen 49 országból, köztük ketten Magyarországról.

A Rules-hoz hasonlóan a háromtagú panelre vonatkozóan részletekbe menő szabályok találhatók, míg az alapesetnek számító egyszemélyes panel szinte említésre sem kerül.

A panelnek minden ügy megkezdése előtt nyilatkoznia kell a függetlensége és pártatlansága felől.⁸⁴

Az aktuális díjszabás a Kiegészítő Szabályok D függelékében⁸⁵ található. A szakdolgozat írásakor hatályos díjak 1500 és 5000 USD között vannak, a vitás domain nevek számától illetve attól függően, hogy egy személyből álló vagy háromtagú tanács jár-e el. Tíznel több domain nevet érintő vita esetén a központ egyedi döntése alapján határozzák meg a fizetendő díj összegét.

A panasz és viszontválasz azon pontjai, amelyek az ügy érdemére vonatkozó adatokat (tehát a tulajdonképpeni tényállást) tartalmazzák, nem haladhatják meg az 5.000 karaktert. Ezt a rendelkezést az indokolja, hogy a panelnek 14 napja van a döntés meghozatalára.

⁸⁰ <http://arbiter.wipo.int/domains/rules/supplemental/index.html> (a lehívás időpontja 2003. november 18.)

⁸¹ Lásd <http://arbiter.wipo.int/domains/filing/udrp/index.html>

⁸² WIPO Arbitration and Mediation Center, honlap: <http://arbiter.wipo.int/center/index.html>

⁸³ 2003. december 7-én

⁸⁴ Az ehhez szükséges űrlap megtalálható a <http://arbiter.wipo.int/domains/panel/statement/statement.doc> címen.

⁸⁵ Annex D <http://arbiter.wipo.int/domains/fees/index.html> (a lehívás időpontja 2003. december 5.)

Ennek ellenére a gyakorlatban a szavak számának túllépése miatt még nem került sor a szankcióra⁸⁶.

A Kiegészítő Szabályok 5. pontjában, alakszerűségi feltételek címszó alatt nagy jelentőséggel bíró anyagi rendelkezések találhatók:

- a) Értesítés a hiányosságról. A központ a panasz kézhezvételétől számított 5 naptári napon belül köteles megvizsgálni, hogy a panasz megfelel-e a Policy, a Rules és a Supplemental Rules formai követelményeinek, és annak bármilyen hiányosságról a panaszost és a panaszoltat értesíteni.
- b) Visszavonás. Ha a panaszos a Rules 4. szakaszában meghatározott határidőn (azaz öt naptári napon) belül elmulasztja pótolni a központ által megjelölt hiányosságokat, a központ a panasz vélelmezett visszavonásáról értesíti a panaszost, a panaszoltat és az érintett szolgáltatót.
- c) Díjvisszatérítés. Ha a panaszos egy vélelmezett visszavonás után nem jelzi a szándékát a panasz központhoz történő ismételt benyújtására, a központ a Rules 19. szakaszának megfelelően befizetett díjat – a D Mellékletben⁸⁷ meghatározott módon egy eljárási díjjal csökkentve – visszatéríti.

12.5. Központi kérdések és jogi problémák

12.5.1. Jogi legitimáció?

„A WIPO ezen folyamatának nem célja új jogosultságok létrehozatala a szellemi jogok területén, ahogyan nem célja az sem, hogy a kibertérben nagyobb védelmet nyújtson a szellemi tulajdonnak annál, mint amekkorát az más területeken élvez. A cél sokkal inkább az, hogy megfelelően és kielégítően kifejezésre juttassa a szellemi tulajdon védelmének létező, multilaterális keretek között megállapított követelményeit az új, többféle joghatóság alá tartozó alapvetően fontos médiummal, az Internettel, és az Interneten való eligazodást biztosító DNS-sel kapcsolatban. A WIPO folyamata olyan eljárásokat igyekszik találni, amellyel elkerülhetők a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos elfogadott célok és eljárások nem kívánt sérülései és meghiúsulásai.”⁸⁸

⁸⁶ Lásd például a WIPO D2000-0898 sz. ügyet, <http://arbitr.wipo.int/domains/decisions/html/2000/d2000-0898.html> (a lehívás időpontja 2003. november 15.)

⁸⁷ Annex D <http://arbitr.wipo.int/domains/fees/index.html> (a lehívás időpontja 2003. december 5.)

⁸⁸ WIPO Final Report, 34. bekezdés

A létrehozott vitarendezési eljárás jelentősége a multilaterális szerződések által biztosított jogok könnyebb érvényesíthetőségében rejlik. Maga a WIPO lehetséges nemzetközi jogi alapokként a TRIPS Egyezményt és a Párizsi Egyezményt jelöli meg. Ezeket kiegészítik a (viszonylag egységes) nemzeti védjegyjogi törvények és az ezzel kapcsolatos joggyakorlat⁸⁹. Az UDRP legitimitását tovább növeli az a tény, hogy a nyilvános WIPO Internet domain név folyamatban szinte minden érintett érdekcsoport részt vett. 1999 szeptemberében a tagállamok a WIPO-hoz fordultak a védjegyek rosszhiszemű domain regisztrációjának megelőzése, kezelése érdekében. Azonban a WIPO a védelmet nem nemzetközi jogi eszközökkel valósította meg, tekintve, hogy az Internet világában ezek túl nehézkeseknek bizonyultak volna. Ehelyett egy magánszervezet, az ICANN által bevezetett magánjogi szerződéses konstrukciót választotta. Ez elsődlegesen az ICANN-nek, mint a domain név rendszer (DNS) végrehajtójának gyakorlati „hatalmán” nyugszik: minden domain regisztráció részét kell hogy képezze az alávetés az UDRP-nek. Végül soron ez biztosítja a gyors és egyszerű átállást a alternatív vitarendezési eljárásra.

12.5.2. Forum shopping?

A panaszos az ICANN által feljogosított bármely UDRP vitarendező fórumot (WIPO, NAF, CPR, ADNDRC) választhatja. Ebből ered annak a „forum shopping” lehetősége, azaz olyan vitarendező fórum választása, amelytől a panaszos leginkább várhatja a kérelmének megfelelő döntést.

Egy statisztikai módszerekkel 600-nál is több UDRP-döntést vizsgáló kutatás, arra a következtetésre jutott, hogy a WIPO és a NAF csupán döntéseinek 18%, illetve 19%-ában döntött a panaszos kérelme ellenében, míg egy korábbi vitarendező fórum, az E-Resolution⁹⁰ 49%-ban döntött így. A kutatás ezt azzal magyarázza, hogy az E-Resolution szigorúan a Policy alapján döntött, míg a WIPO és a NAF paneljei abból az előfeltevésekből indulnak ki, hogy a domain jogosultja cybersquatter, ezek után pedig az UDRP fogalmait úgy alakítják, hogy a tényállás ennek feleljen meg.⁹¹

12.5.3. A bizonyítási teher kérdése

A Policy 4. § (a) pontja alapján a Panaszosnak kell bizonyítania, hogy mindhárom elem (ha a domain név azonos vagy összetéveszthetőségig hasonló a védjeggyel; a panaszoltnak

⁸⁹ Lásd a WIPO Final Report 135. számú lábjegyzetét a joggyakorlat áttekintésére

⁹⁰ Az E-Resolution 2001. november 30-a után nem fogad panaszokat.

⁹¹ Mueller Milton: Rough Justice: An Analysis of ICANN's Uniform Dispute Resolution Policy, <http://dcc.syr.edu/miscarticles/roughjustice.pdf> (a lehívás időpontja 2003. november 10.)

nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névhez; a panaszolt a domain nevet rosszhiszeműen regisztráltatta és használta) adott. Ezek szerint a panaszosnak valami negatívát (a Panaszosnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye) kell bizonyítania, ami jelentős nehézségekkel jár. A Policy 4. § (c) pontja ezzel szemben a Panaszoltat arra szólítja fel, hogy védekezése során bizonyítsa a domain névhez fűződő jogos érdekét. Tehát a Policy 4. § (a) pontjának harmadik kitételét mindkét félnek bizonyítania kell, így kétségessé válik a bizonyítási teher.

A panelek gyakorlata a következő választ adta a fenti problémára: a Policy 4. § (a) pontjának (iii) kitételét (a panaszoltnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névhez) a panaszosnak csak nagy vonalakban kell bizonyítania. Ha ez sikerült, a bizonyítási teher átszáll a panaszoltra, akinek konkrét bizonyítékokkal kell szolgálnia arra, hogy – szemben az első „benyomással” – mégis jogos érdeke vagy jogcíme fűződik az adott domain névhez. Néhány döntés a következőképpen fogalmaz a bizonyítási teherrel kapcsolatban: „csupán a gyanú, nem elegendő”⁹², „ha a nyilatkozatok és a dokumentumok ellenére kétségek maradnak, a panasznak nem lehet helyt adni.”⁹³

A Rules 10. § (d) pontja szerint az UDRP-rendszerben a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve érvényesül.

13. Az új, felső szintű domainek vitarendezési szabályai

Ahogy korábban már említettem, 2000-ben az ICANN hét új legfelsőbb szintű domain bevezetéséről döntött. Az ICANN álláspontja szerint újabb gTLD-k bevezetésére csak az előbb említett hét új domain bevezetésével kapcsolatban szerzett tapasztalatok birtokában kerülhet sor. A kiválasztott hét új domain két csoportba sorolható, aszerint, hogy kapcsolódik-e hozzájuk ún. szponzor vagy sem. A megkülönböztetés arra utal, hogy egyes domainek nem nyitottak bárki számára, hanem fenn vannak tartva bizonyos kör részére. Ezekben az esetekben nem az ICANN a felelős a domain nevek felügyeletéért, hanem ennek feladatát egy másik szervezetre, egy „szponzorra” delegálja. Ennek fényében az ICANN felügyelete alá tartozó, nem szponzorált domain a .biz, a .info, a .name és a .pro, míg szponzorált domain a .aero, a .coop és a .museum.

A korábbiakban részletesen kifejtésre került, hogy a domain nevekkel kapcsolatos viták általánosan az UDRP hatálya alá tartoznak. Az ICANN a hatáskörébe tartozó felső szintű domainek (.com, .net. és .org) tekintetében tehát az UDRP alkalmazandó, mint egységes

⁹² Lásd WIPO Case No D2000-0067

⁹³ lásd WIPO Case No D2000-0193

vitarendezési eljárás. Az UDRP szabályzata az új, általános, felső szintű domainekre is teljes mértékben vonatkozik, az eljárás a regisztrációt követően, a védjegyeket érintő vitás esetekben alkalmazható.

Az új gTLD-k egy részének esetében a regisztráció utáni időszakra az UDRP-vel párhuzamosan egyéb vitarendezési eljárásokat is kidolgoztak. Míg a korábbi általános felső szintű domaineknél hasonló jellegű vitarendezési eljárás csak – legalábbis egyelőre – a védjegyekkel kapcsolatos viták esetében vehető igénybe, az új domainek alatt bejegyzett neveket bizonyos más alapokon is meg lehet támadni.⁹⁴

13.1. .biz

A .biz domain az üzleti élet szereplőinek van fenntartva. A regisztráció itt is egy az ICANN által akkreditált regisztrátornál⁹⁵ történhet, feltétele a jóhiszemű, üzleti vagy kereskedelmi célú használat⁹⁶.

A .biz domain esetében az ICANN egységes vitarendezési eljárásán, az UDRP-n túlmenően speciális vitarendezési eljárásokat hoztak létre. A regisztrációs időszak tekintetében a STOP („Start-up Trademark Opposition Policy”) elnevezésű eljárást alkalmazzák. A domain név bejegyzését követően a panaszokat az UDRP alapján lehet benyújtani. Mindkét eljárás hatálya a védjegyekkel kapcsolatos esetleges jogsértésekre terjed ki. A regisztrációs korlátokat előíró szabályok megsértéséhez fűződő vitákra egy másik speciális eljárás, az RDRP („Restrictions Dispute Resolution Policy”) vonatkozik. Eszerint a kérelmezőnek (panaszosnak) elsősorban azt kell bizonyítania, hogy a regisztráció a jóhiszeműséget meghatározó feltételek megszegésével történt. Az RDRP hasonló az UDRP-hez, az eljárást önállóan vagy akár ez utóbbival kombinálva is meg lehet indítani. Ilyen módon a megkeresőnek lehetősége nyílik arra, hogy egy kérelemben egyszerre mindkét eljárás alapján fellépjen a domain nevet regisztráltató személy ellen. Ez azt is jelenti viszont, hogy a bizonyítékokat illetően mind az RDRP, mind az UDRP által előírt feltételeknek meg kell felelnie. A szabályzat megsértése esetén az eljárás az érintett domain név törlésével, átruházásával vagy megváltoztatásával zárulhat. A név átruházása

⁹⁴ Cserba Veronika: Az új, felső szintű doménnevek bevezetésével kapcsolatos kérdések, http://www.hpo.hu/ipsz/200208/az_uj.htm (a lehívás időpontja 2003. szeptember 10.)

⁹⁵ A regisztrátorok részletes listája elérhető a <http://www.neulevel.biz/partners/registrars.html> honlapon (a lehívás időpontja 2003. november 25.)

⁹⁶ Lásd <http://www.icann.org/tlds/agreements/biz/>

csak akkor lehetséges, ha az eljárást indító személy igazolja, hogy az érintett domain név azonos az ő védjegyével.⁹⁷

13.2. .info

A .info a .com óta az első olyan domain, amely korlátok nélkül, bárki számára nyitva áll. Kereskedelmi és magáncélokra egyaránt használható.

A regisztráció nincs feltételekhez kötve, a védjegyjogosultak mégsem maradtak teljesen védtelenül [mint a .com domaineinek esetében] a rosszhiszemű domain név-bejegyzésekkel szemben, mivel a domain bevezetésekor egy átmeneti időszak állt rendelkezésükre, amely alatt a regisztrációk elsőbbséget élveztek. Az erre vonatkozó szabályokat a Sunrise Challenge Policy (SCP) tartalmazta. Az .info domaineiket 2001. szeptembere óta az elsőbbségi elv (first come, first served) alapján utalják ki. Kivételt képeznek azok a nevek, amelyeket az átmeneti időszak alatt regisztráltak, de a vitarendezési eljárást⁹⁸ követően azonban újra felszabadultak: ezeket több igénylő esetén egy véletlen alapján működő rendszer szerint osztják szét újra.

A regisztráció megtörténtét követő védjegyekre vonatkozó vitákat az UDRP keretében vizsgálják meg.⁹⁹

13.3. .name

Ez a domain a személynevek részére van fenntartva. A regisztrációs megállapodás szerint a személynév fogalmának meghatározásán a hivatalosan elismert nevet, valamint azt a nevet értik, amely alatt egy adott személyt általában ismernek. Ugyanakkor a .name nem kizárólag létező egyének nevére terjed ki: kitalált szereplők nevei szintén regisztrálhatók, amennyiben a megjelölést domain névként regisztráltatni kívánó személy egyben az adott névhez fűződő védjegy jogosultja is.

A .name domain bevezetése is egy átmeneti időszakkal kezdődött 2001. augusztus 15-től, amely alatt a védjegyjogosultak jogaik védelmének biztosítására két speciális szolgáltatást, az ún. "védekező regisztrációt" és a "Namewatch"-ot vehették igénybe. A december 15-től 2002. január 14-ig tartó periódus a beérkezett kérelmek feldolgozásával telt, ezt követően a domain mindenki számára nyitottá vált. A védjegyjogosultak részére fenntartott "védekező regisztráció" elnevezésű eljárás

⁹⁷ Cserba, http://www.hpo.hu/ipsz/200208/az_uj.htm

⁹⁸ Sunrise Challenge Policy (SCP), http://www.afiliass.com/register/dispute_resolution/sunrise_challenge_policy_revised

⁹⁹ Cserba, http://www.hpo.hu/ipsz/200208/az_uj.htm

lényege, hogy a 2001. április 16. előtt lajstromozott védjegyek jogosultjai kizárhatták a regisztrálható nevek közül az általuk megjelölt védjeggyel azonos elnevezéseket. A "védekező regisztráció" nem jelenti azt, hogy a védjegyjogosult lesz az azonos domain név tulajdonosa is, kizárólag annyi következménye van, hogy a megjelölt nevet harmadik személyek nem igényelhetik domain névként. A Global Name Registry ezen szolgáltatását a közelmúltban újraindította, a második szakasz jelenleg is folyamatban van. A "Namewatch" elnevezésű szolgáltatást igénybe vevők elsősorban szintén a rosszhiszemű domain név regisztrációktól tartó védjegyjogosultak, de az eljárás jól ismert nevek, valamint személyneveket tartalmazó cégnevek esetében is érdekes lehet. A szolgáltatásra előfizetők rendszeres értesítést kapnak, ha az általuk megjelölt elnevezést a .name domain alatt akár domain névként, akár e-mail címként regisztráltatta valaki. Mindezek az eljárások egyértelműen a korábbi általános felső szintű domaineik tekintetében felmerült problémákra kívánnak megoldást nyújtani.

Az UDRP hatálya a .name domainre is kiterjed, azonban itt is létrehoztak egy speciális vitarendezési eljárást, amely kiegészíti az előbbit. Az "Eligibility Requirements Dispute Resolution Policy" (ERDRP) a regisztrációs előírások megszegésével kapcsolatos vitákon túlmenően a "védekező regisztrációt" érintő viták esetében is igénybe vehető.

A regisztrációs szabályok megszegésének minősül, ha a panel előtt bizonyítást nyer, hogy a regisztrált név nem a bejelentő hivatalosan elismert neve, illetve nem egy olyan képzelt alak neve, amely tekintetében a bejelentő védjegyjogokat élvez, vagy a név nem azonos azzal a névvel, amely alatt a bejelentőt általában ismerik. A szabályok megsértése esetén az eljárás kimenetele itt is az érintett domain név törlése, átruházása vagy megváltoztatása lehet.¹⁰⁰

13.4. .pro

A negyedik új felső szintű domén, amely közvetlenül az ICANN felügyelete alatt áll a .pro. A domain kizárólag szakemberek részére van fenntartva, az első időben jogászok, orvosok és könyvelők vehetik majd igénybe, de a későbbiekben tervezik más szakmákra való kiterjesztését is. A regisztrációs feltételek jelenleg még kidolgozás alatt állnak, az azonban már biztos, hogy a .pro alatt domain nevet bejegyeztetni kívánó személynek igazolnia kell szakképesítését.

¹⁰⁰ Cserba, http://www.hpo.hu/ipsz/200208/az_uj.htm

A 2001. március 31. előtt lajstromozott védjegyek jogosultjai számára egy átmeneti időszak alatt regisztrációs elsőbbséget biztosítanak majd. A regisztrációs rendszer általános életbe lépésével a domain nevek bejegyzése itt is az elsőbbségi elv alapján fog történni. Az átmeneti időszak alatt történt bejegyzésekkel kapcsolatos viták rendezésére a .pro esetében is egy különleges eljárást dolgoznak majd ki (Intellectual Property Defensive Registration Challenges – IPDRCP), egyébként az UDRP hatálya erre az új domainre szintén kiterjed.

13.5. .aero

Az új felső szintű domaineik között az egyik legfrissebb a .aero, amelynek bevezetése jelenleg még folyamatban van. Ez a domain a légi közlekedés terén tevékenykedő cégek, szervezetek részére van fenntartva.

A domaint 2002. március 18-án nyitották meg, de a domain név regisztráció tulajdonképpen fokozatosan válik csak hozzáférhetővé. Fontos, hogy 2002. szeptemberéig kizárólag védjegyeket és cégneveket lehet a .aero alatt domain névként regisztráltatni, bár alsóbb szintű domaineik alatt egyéb nevek bejegyzése is megengedett.

A regisztrációs eljárás két lépcsőből áll. A regisztrációs kérelmet megelőzően a bejelentőnek igazolnia kell szakmai kapcsolódását a domainhez, azaz, hogy a "légiforgalmi közösség tagja". Ezt követően egy azonosítót kap, amelynek segítségével egy akkreditált regisztrátornál elvégezheti a domainnév bejegyzését.

Ami a vitarendezési eljárásokat illeti, a regisztráció megtörténtét követően a védjegyekre vonatkozó ügyeket az UDRP keretében vizsgálják meg, de emellett létrehozták a "Charter Eligibility Dispute Resolution Policy"-t (CEDRP), amely kizárólag a bejelentő személyére vonatkozó feltételek megszegésével kapcsolatos viták rendezésére alkalmazható. Ha a szabályok megszegése megállapítható, az egyetlen lehetséges szankció az érintett domainnév törlése. A CEDRP a .coop és a .museum domaineik esetében is igénybe vehető. A .aero domain szabályzata még egy másik vitarendezési eljárást is megemlít, az "Eligibility Reconsideration Policy"-t (ERP), amelynek alapján az a domain nevet igénylő személy, amely a szponzor szerint nem felelt meg a bejelentő személyére vonatkozó regisztrációs feltételeknek, az igény elutasítása, illetve a már regisztrált domain név törlése esetén felléphet ezen döntés ellen. A domaint kezelő SITA¹⁰¹ 2002. június 16-

¹⁰¹ <http://www.sita.aero/>

án jelentette be, hogy a WIPO vitarendezési fórumát jelölte ki az ERP keretében indított eljárások fogadására.¹⁰²

13.6. .coop

A .coop a szövetkezetek és bizonyos hozzájuk kapcsolódó szervezetek számára van fenntartva. A "szövetkezet" fogalmát a domain kezelésére vonatkozó megállapodás tartalmazza, szintén itt található meg az a hét alapelv, amely e szervezetek működését meghatározza.

A domain név regisztrációra való jogosultságot a .coop esetében is igazolni kell. A védjegyjogosultak tekintetében nem létezik külön védelmet biztosító eljárás. A domain alatt eddig több mint 5000 nevet regisztráltak, a bejelentések elsősorban az Egyesült Államokban történtek.

A .aero domainhez hasonlóan a .coop esetében is az esetleges viták rendezésére mind az UDRP, mind a CEDRP igénybe vehető.

13.7. .museum

A .museum domain alatt kizárólag múzeumok, múzeumokkal kapcsolatban álló szervezetek és szakemberek domain név regisztrációit fogadják el. A domaint a MuseDoma nevű szervezet kezeli, amely 2001. október 17-én kötött megállapodást az ICANN-nel.

A felső szintű domain 2001. november 1-jétől működik, azonban az eredeti regisztrációs szabályzatot időközben módosították, az új eljárást még nem véglegesítették. A regisztrációs kérelem benyújtásakor a domain felügyelő szervezet ellenőrzi, hogy az megfelel-e a regisztrációs feltételeknek. Azonkívül, hogy kontrollálja a kérelmező jogosultságát, a MuseDoma azt is megvizsgálja, hogy a kiválasztott név megfelel-e az előírt névválasztási szabályoknak. Ennek megfelelően egy adott szervezet nem választhatja többek között domain névként más szervezet elnevezését. A választhatóság másik feltétele a domain jóhiszemű felhasználása. A .biz szabályzatához hasonlóan a .museum szabályzata is jelzi, hogy nem minősül jóhiszemű használatnak az, ha a domain regisztrálása kizárólag abból a célból történik, hogy azt ellenérték fejében eladják, átadják, vagy kéretlenül megvételle, átadásra ajánlják fel, illetve ha annak használatát kívülálló

¹⁰² Cserba, http://www.hpo.hu/ipsz/200208/az_uj.htm

szervezetnek, személynek engedik át. Ez a kijelentés is nyilvánvalóan egyfajta biztosíték kíván lenni a rosszhiszemű bejelentések ellen.

Mint a másik két szponzorált domain esetében, a .museum tekintetében felmerült vitákat is az UDRP, valamint a CEDRP eljárásai keretében lehet rendezni.

13.8. .eu

2002. április 22-én született meg az Európai Parlament és a Tanács 733/2002/EK rendelete a .eu felső szintű domain bevezetéséről¹⁰³. Ez a gTLD saját európai címet biztosít, lehetőséget ad majd az unióbeli magánszemélyeknek, szervezeteknek és üzleti vállalkozásoknak, hogy európai identitásra tegyenek szert az Interneten.

A .eu domainnel kapcsolatos fejlemények azonban a kezdeti lelkesedést követően lelassultak, az EU idevonatkozó honlapján a legutolsó hivatalos közlés 2003. május 22-i keltezésű. Friss információkra csupán másodkézből, különböző konferenciákon elhangzott előadásokból és domainjoggal foglalkozó online portálokön keresztül lehet szert tenni – egyelőre.

Az Európai Bizottság úgy döntött, hogy az EURid¹⁰⁴ (European Registry for Internet Domains) konzorciumot jelöli ki az .eu végződésű tartománynevek, illetve e-mail címek bejegyzésére és nyilvántartására. Az EURID három alapító szervezete jelenleg a belga, az olasz és a svéd országkódokkal (.be, .it, illetve .se) végződő tartományneveket kezeli.

A regisztráció kezdetének pontos időpontja egyelőre még nincs meghatározva. A regisztrációt egy kétlépcsős átmeneti időszak (Sunrise Period) fogja megelőzni, amelynek során első lépcsőben domain nevük bejegyzését kizárólag a nemzeti és/vagy közösségi jog által elismert, illetve a nemzeti és/vagy közösségi jog alapján keletkezett korábbi jogok ilyen jogosultjainak és az állami szervezeteknek tartják fenn, második lépcsőben egyéb jogokkal rendelkező személyek regisztrálhatnak domain nevet a .eu alá.

Problémát jelent azonban, hogy a tagországok eltérő jogrendszere miatt a Sunrise Period alatt milyen igényeket fogadjanak el és milyen igényeket utasítsanak el. Egy lehetséges megoldás szerint „érvényesítő ügynökségeket” állítanak fel, amelyek feladata a igény jogosságának a megvizsgálása lenne. Az, hogy ezt milyen szervezeti keretek között fogják végezni, egyelőre nem ismert. Az EURid egy nagy specializált szervezetet említett,

¹⁰³ Regulation (EC) No 733/2002 of the European Parliament and of the Council of 22 April 2002 on the implementation of the .eu Top Level Domain, http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2002/l_113/l_11320020430en00010005.pdf, magyarul: <http://www2.datanet.hu/im/docs/32002R0733.pdf> (a lehívás időpontja: 2003. november 25.)

¹⁰⁴ <http://www.eurid.org/>

amely akár a WIPO is lehet, de szakértők szerint az sem kizárt, hogy ügyvédi irodák fogják végezni ezt a feladatot.

Az átmeneti időszakot követően válik a regisztráció nyitottá. Az említett rendelet alapján .eu domain alá regisztrációt kérhet:

- olyan vállalkozás, amelynek a létesítő okirata szerinti székhelye, a központi ügyvezetésének helye, vagy a gazdasági tevékenységének székhelye a Közösségen belül található, vagy
- a Közösségben székhellyel rendelkező szervezet, az alkalmazandó nemzeti jog sérelme nélkül, vagy
- a Közösségben lakóhellyel rendelkező természetes személy.

A regisztrációs szabályok (public policy rules) még megalkotásra várnak, az ICANN-re vár az .eu kód DNS gyökér/szerverekbe való bevezetése, illetve még regisztrátorok sincsenek akkreditálva.¹⁰⁵

14. Magyar vonatkozású ügyek

A szakdolgozat írásának időpontjában az ICANN adatbázisában¹⁰⁶ összesen tíz ügy található, amelyek magyar vonatkozással bírnak. Ezek közül a WIPO előtt indultak:

- <zwackunicum.com> D2000-0037,
- <casino-monaco.com> D2000-1318,
- <klm.info> D2001-1274,
- <casco.biz> DBIZ2002-00179,
- <aegon.biz> DBIZ2002-00226.

A NAF előtt indul ügyek:

- <cirquedusoliel.com> FA0212000137097,
- <americasportsauthority.com> FA0212000139694,
- <chevrontexaco.info> és <chevrontexaco.org> FA0302000144608,
- <stmicroelectronics.info> FA0110000100637,
- <webbusiness.biz> FA0204000112542.

¹⁰⁵ A .eu domainnel kapcsolatban lásd a http://europa.eu.int/information_society/topics/ecomm/all_about/todays_framework/public_resources/names_addresses/eu_creation/index_en.htm honlapot

¹⁰⁶ Forrás: <http://www.icann.org/udrp/udrpdec.htm> (a lehívás időpontja 2003. december 7.)

14.1. <zwackunicum.com> D2000-0037¹⁰⁷

A "zwackunicum.com" doménnevet a Magyar Szabadalmi Hivatalnál 1994-ben lajstromoztatott "Zwack Unicum" védjegy tulajdonosától, a Zwack Unicum Rt.-től függetlenül jegyeztették be a Network Solutions Inc-nél (NSI) 1999 áprilisában. A védjegytulajdonos megkeresésére az NSI felfüggesztette az érintett domén használatát és az ügy 2000 februárjában a WIPO vitarendezési fóruma elé került. Az UDRP 4. (a) paragrafusának megfelelően a választott bíróság megvizsgálta a fent említett három együttes feltétel fennálltát. Az első két követelmény nem okozott különösebb problémát. A panaszos a védjegy-lajstromra támaszkodva bizonyította, hogy a szóban forgó doménnév "azonos és megtévesztően hasonló" az általa bejegyeztetett védjeggyel és kijelentette, hogy semmiféle engedélyt vagy licenciát nem adott a regisztrálónak, amelynek alapján ez utóbbi a doménnevet bejegyeztethette volna. A harmadik - a rosszhiszeműsége vonatkozó - feltétel már valamivel komplexebb kérdést jelentett, mivel a panaszosnak nem csak a bejegyzés, hanem a használat rosszhiszeműségét is bizonyítania kell. Az eljáró döntnök megállapította, hogy tekintettel arra, hogy a "Zwack Unicum" védjegy, illetve termék Magyarországon valamint világszerte ismert és jó hírnév övezi, a regisztráló fél nem hivatkozhat arra, hogy nem tudott a védjegy létezéséről. Ennek megfelelően a bejegyzés rosszhiszeműsége nem vitatható. A felhasználás rosszhiszeműségét illetően az eljáró döntnök azt a tényt vette figyelembe, hogy a "www.zwackunicum.com" címen elérhető honlapról a felhasználók egy hiperlink segítségével a Zwack Unicum Rt. egyik legnagyobb vetélytársának honlapjára juthattak át. A három együttes feltétel fennállásának megállapítását követően az eljáró döntnök elrendelte a doménnév a panaszos részére történő átruházását.¹⁰⁸

14.2. <casino-monaco.com> D2000-1318¹⁰⁹

A Casino Monte-Carlo védjegy közismertsége sok domain név igénylőt vonzott, és számos próbálkozás ismert, ahol az ezzel azonos vagy ehhez hasonló, olykor erre csak távolról emlékeztető domain nevet regisztráltatták. Ezek többnyire a domain név átregisztrálására vonatkozó döntéssel végződtek. Azonban ebben az ügyben egy ügyes

¹⁰⁷ <http://arbitrator.wipo.int/domains/decisions/html/2000/d2000-0037.html> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

¹⁰⁸ Cserba Veronika: A védjegyek és a doménnevek ütközésének kérdése: nemzetközi és hazai fejlemények, http://www.hpo.hu/ipsz/200112/a_vedjegyek.html (a lehívás időpontja 2003. december 7.)

¹⁰⁹ <http://arbitrator.wipo.int/domains/decisions/html/2000/d2000-1318.html> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

ügyvédi trükk segített megtartani a nyilvánvalóan jogsértő domain nevet. A panaszos, a Casino Monte-Carlo volt, amelynek védjegyéhez nagyon hasonló domain nevet egy magyar betéti társaság regisztráltatott. Az eljárás megindítását követően azonban a domain nevet átruházta egy másik társaságra, amelynek tevékenységi körében szerencsejáték szervezés is volt, és amely arra hivatkozott, hogy e cím alatti honlapon szerencsejátékot kíván szervezni. Ezzel adottá vált az a kimentési lehetőség, hogy a panaszolt – aki az eljárásba már új panaszoltként lépett be – a domain nevet már annak nyilvántartásba vétele előtt használta saját áruja vagy szolgáltatása körében, vagy erre bizonyíthatóan előkészületeket tett, még mielőtt azzal kapcsolatban bármilyen felszólítást kapott volna. Így a rosszhiszeműséget nem tartotta megállapíthatónak az eljáró panel és a kérelmet elutasította.¹¹⁰

14.3. <klm.info> D2001-1274¹¹¹

A klm.info gTLD-t a monacói Namebay útján jegyezték be. A panaszos a világszerte ismert vezető holland légitársaság, a KLM volt, amely amellett, hogy a legtöbb országban a KLM védjegy jogosultja, rendelkezik a <klm.com>, <klm.net> és <klm.org> gTLD-k, valamint számos „KLM” betűkapcsolatot tartalmazó ccTLD-vel is. A panaszos 2001 augusztusában kívánta bejegyeztetni a vita tárgyát képező domain nevet, azonban azt szeptemberben a panaszolt, a Szeged székhellyel rendelkező Excelsa Coop kapta meg. A panaszos eleget tett minden követelménynek, amelyet a Rules 3. § (b) előír, emellett csatolt két e-mail üzenetet is, amelyekben a panaszolt egyértelműen – jóval a regisztráció költségei feletti áron – megvételre ajánlotta fel a domaint a KLM légitársaság számára. A viszontválaszban a panaszolt többek között kifejtette: a KLM légitársaság nem rendelkezik a „KLM” betűkapcsolatra védjeggyel Magyarországon, valamint ha olyan fontos lett volna számára a klm.info domain, akkor bejegyeztette volna a .info esetében rendelkezésre állt Sunrise Period alatt. Továbbá a klm.info alatt működtetett oldallal az volt a céljuk, hogy ingyenesen segítsék a felhasználókat, hogy a KLM betűket tartalmazó cégek honlapjait (pl. klm.com, klm-lab.com, klmtech.com) megtalálják. A panaszos nem nyereségszerzési céllal működtette az oldalt, valamint nem versenytársa az adott üzleti szektorban a panaszosnak, illetve nem ismeri el azt, hogy a fent említett e-mailekhez köze lenne.

¹¹⁰ Bartal, 2002, 227. o.

¹¹¹ <http://arbiter.wipo.int/domains/decisions/html/2001/d2001-1274.html> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

Az eljáró panel külön kiemelte, hogy nincs jelentősége annak a ténynek, hogy a KLM védjegy Magyarországon nincs a KLM légitársaság javára bejegyezve, a domain név és a védjegy azonosságát a TLD-re (itt .info) tekintet nélkül kell megítélni. Elutasította továbbá a panaszolt minden más védekezését is, így azt is, hogy a klm.info-t a KLM nevű sportklub részére jegyeztette be. A panel az esetet egyértelműen cyber-squattingnak minősítette, és elrendelte a klm.info átruházását a panaszos részére.

14.4. <casco.biz> DBIZ2002-00179¹¹²

A panaszos a Casco Products stockholmi székhelyű cég, amely az Akzo Nobel Group tagja és amely a nemzetközi ragasztás-technikai iparban van jelen, így többek között Magyarországon is. Emellett számos más országhoz hasonlóan Magyarországon is a CASCO védjegy jogosultja. A panaszolt egy szekszárdi illetőségű magyar magánszemély, aki többek között autós biztosításokkal is foglalkozik. A regisztrátor a BB Online UK Limited, amely 2002 márciusában jegyezte be a domaint.

A rövid panaszban a panaszolt kifejtette, hogy igényt tart a casco.biz domain névre. A panaszolt a viszontválaszban leírta, hogy a vitás gTLD Magyarországon a biztosítások egyik fajtája és ezért regisztráltatta saját üzleti vállalkozása részére, valamint hogy a CASCO kifejezés egyéb jelentése ismeretlen volt számára.

Az eljáró panel megállapította, hogy a panasz eleget tesz a Start-up Trademark Opposition Policy (STOP), valamint a STOP Rules és a Supplemental STOP Rules formális követelményeinek. Azonban a STOP 4. § (a)¹¹³ szerint a panaszosnak kell bizonyítania, hogy a domain név azonos vagy összetéveszthetőségig hasonló a védjeggyel, és a panaszoltnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névhez, és a panaszolt a domain nevet rosszhiszeműen regisztráltatta és használta. Mivel a panaszos elmulasztotta bizonyítani egyrészt, hogy a panaszoltnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névre, másrészt, hogy a panaszolt a domain nevet rosszhiszeműen regisztráltatta és használta, a panaszt elutasította.

¹¹² <http://arbiter.wipo.int/domains/decisions/html/2002/dbiz2002-00179.html> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

¹¹³ amely megegyezik az (UDRP) Policy 4. § (a) pontjával

14.5. <aegon.biz> DBIZ2002-00226¹¹⁴

A panaszos az Aegon hágai székhelyű cég, amely nemzetközi biztosítási piac ismert szereplője, többek között nemzetközi védjegyek jogosultja, így Magyarországon is az AEGON védjegy jogosultja. A panaszolt egy szekszárdi illetőségű magyar magánszemély, akit a Domaix Kft. képviselt. A regisztrátor a BB Online UK Limited, amely 2002 márciusában jegyezte be a domaint.

Az eljáró panel megállapította, hogy a panasz eleget tesz a Start-up Trademark Opposition Policy (STOP), valamint a STOP Rules és a Supplemental STOP Rules formális követelményeinek.

Az ügy hasonlít a <casco.biz> esetre, azzal a lényeges eltéréssel, hogy a panaszoltat képviselő cég masszázskádák kizárólagos forgalmazója, amely kádák gyártója jogosultja a Magyarországon bejegyzett „Áégön” védjegynek. A forgalmazó az aegon.biz domain név alatt ezeknek a masszázskádák az Internetes forgalmazását kívánta beindítani.

Mivel a panaszos ebben az esetben is elmulasztotta bizonyítani a STOP 4. § (a) pontjába foglalt feltételek (a domain név azonos vagy összetéveszthetőségig hasonló a védjeggyel, és a Panaszoltnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névhez, és a panaszolt a domain nevet rosszhiszeműen regisztráltatta és használta) közül a rosszhiszemű domain regisztrációt és használatot, ezért a panaszt elutasította. Azonban felhívta a figyelmet arra, hogy a panaszosnak érdemes a jövőben figyelnie a panaszolt tevékenységét az aegon.biz domainnel kapcsolatban.

14.6. <cirquedusoliel.com> FA0212000137097¹¹⁵

A panaszos a budapesti székhelyű The Dream Merchant Kft. és a Créations Méandres Rt. A panaszolt a kanadai Richard Mandanice d/b/a Domain Strategy Inc. A vitatott domain bejegyzését az OnlineNIC végezte. A panasz 2002 decemberében érkezett a National Arbitration Forum elé.

A panaszos egy jól ismert cirkuszi társaság, amely 1984 óta működik e név alatt és a CIRQUE DU SOLEIL kanadai védjegy jogosultja. A panaszolt cirquedusoliel.com domain nevet 2002 január 13-án regisztráltatta. Az eljárás során semmilyen formában sem sikerült felvenni a panaszolttal a kapcsolatot, így az eljáró fórum csak a panaszos által benyújtott dokumentumokra támaszkodhatott.

¹¹⁴ <http://arbitrator.wipo.int/domains/decisions/html/2002/dbiz2002-00226.html> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

¹¹⁵ <http://www.arbforum.com/domains/decisions/137097.htm> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

A panaszban a panaszos kérte a domain név számára történő átruházását, valamint a Policy 4. § (a) pontjába foglalt valamennyi feltételt bizonyította, nevezetesen: a domain név az összetéveszthetőségig hasonló ez ő védjegyéhez; a panaszolt a domain nevet csupán átjáróként használja egy szexuális tartalmú honlapra és nincs arra utaló adat, hogy ismert lenne ezen a néven; a panaszolt regisztrációja egyértelműen megfelel a Policy 4. § (b) pontjának (a domain név használatával – kereskedelmi előny érdekében – a panaszos védjegyével való összetéveszthetőség lehetőségének megteremtésével a domain név használójával annak honlapján vagy más online honlapon megjelenő áruval és-vagy szolgáltatással való azonos forrás, összefonódás, támogatás látszatát kelti). Utóbbit az is alátámasztja, hogy az adott oldal kezdetben szerencsejátékokkal kapcsolatos hirdetéseket és kaszinók honlapjára mutató linkeket tartalmazott.

A panel döntésében elrendelte a cirquedusoliel.com domain név transzferálását a panaszos részére.

14.7. <americasportsauthority.com> FA0212000139694¹¹⁶

A panaszos a USA-beli The Sports Authority Michigan Inc. A panaszolt egy magyar magánszemély. A vitatott domain bejegyzését az Go Daddy Software Inc végezte. A panasz 2003 januárjában érkezett a National Arbitration Forum elé.

A panaszos a „the sports authority” és a „thesportsauthority.com” amerikai védjegy jogosultja. A panaszolt a vitás domain nevet 2002 májusában regisztráltatta. Az ügy egyéb részleteiben is hasonlít a fent ismertetett cirquedusoliel.com esethez: a panaszban a panaszos kérte a domain név számára történő átruházását, valamint a Policy 4. § (a) pontjába foglalt valamennyi feltételt bizonyította; az eljárás során semmilyen formában sem sikerült felvenni a panaszolttal a kapcsolatot, így az eljáró fórum csak a panaszos által benyújtott dokumentumokra támaszkodhatott.

Az eljáró panel elrendelte az americasportsauthority.com név transzferálását a panaszos számára.

¹¹⁶ <http://www.arbforum.com/domains/decisions/139694.htm> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

14.8. <chevrontexaco.info> és <chevrontexaco.org> FA0302000144608¹¹⁷

A panaszos az USA-beli ChevronTexaco vállalat. A panaszolt egy magyarországi illetőségű magánszemély. A vitatott domaineink bejegyzését a Verisign Inc és a Network Solutions Inc végezte.

A panaszos a „chevrontexaco” valamint a „chevron” és a „texaco” védjegy jogosultja. Panaszában a Policy 4. § (a) pontjába foglalt valamennyi feltételt bizonyította, valamint többek között hangsúlyozza, hogy a „chevrontexaco” kifejezést először a 2000. október 16-án hozták nyilvánosságra. A panaszolt a viszontválaszában elismeri, hogy a vitatott domain név azonos a panaszos védjegyével, illetve hogy tartalmazza a „chevron” és a „texaco” szavakat, azonban a domain regisztrálásának időpontjában több keresést is lefutott az Interneten, amelyek szerint a chevrontexaco, mint védjegy nem volt bejegyezve, továbbá a panaszos, mint jogi személy csak a regisztráció után egy hónappal jött létre. Álláspontja szerint jóhiszeműségét bizonyítja, hogy a honlapon szerepelt a következő felhívás: „Figyelem, ez nem a ChevronTexaco Vállalat hivatalos honlapja”. Emellett a honlap számos linket tartalmazott a világ vezető olaj- és gázipari társaságainak honlapjaira.

Az eljáró fórum a panaszos Policy 4. § (a) pontjába foglalt valamennyi feltételre vonatkozó bizonyítékot elfogadta, azaz (i) a domain név azonos vagy összetéveszthetőségig hasonló a védjeggyel, ez nem vitás. (ii) A panaszoltnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névhez, mert egyáltalán nem ismert a chevrontexaco név alatt, illetve más kapcsolódást sem tudott felmutatni. (iii) A panaszolt a domain nevet rosszhiszeműen regisztráltatta és használta, ennek bizonyítéka, hogy alappal következtethetett arra, hogy ez egyesülés előtt álló cégek majd a ChevronTexaco nevet fogják választani, valamint a panaszos mind a chevron, mind a texaco védjegy tulajdonosa.

A fentiekre tekintettel az eljáró panel a panaszban foglaltaknak megfelelően rendelkezett a <chevrontexaco.info> és <chevrontexaco.org> domain nevek átruházásáról.

14.9. <stmicroelectronics.info> FA0110000100637¹¹⁸

A panaszos a STMicroelectronics Inc. A panaszolt a Magyarországon bejegyzett Stefano Trabalza Morphos Kft. (A cégnévben szereplő személy szerepelt a klm.info ügyben is.) A kérdéses domaint 2001 októberében a Namebay.com regisztrálta.

¹¹⁷ <http://www.arbforum.com/domains/decisions/144608.htm> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

¹¹⁸ <http://www.arbforum.com/domains/decisions/100637.htm> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

A panaszban a panaszos előterjesztette, hogy a domain név az összetéveszthetőségig hasonló az ő védjegyéhez; semmilyen kapcsolatban sem áll a panaszolttal, azonban a panaszos potenciális ügyfeleit a panaszolt megtévesztette ennek látszatával; a panaszoltnak nincs jogos érdeke a domain névhez, továbbá meg sem kísérelte annak használatát; végül pedig ajánlatot tett a domain név bérletére, a regisztrációs költségeket meghaladó áron.

A panaszolt a viszontválaszban arra hivatkozott, hogy célja a fenti domain névvel a felhasználók segítése volt, hogy azok könnyebben rátaláljanak a nagyvállalatok honlapjaira, valamint a panaszosnak a sunrise period alatt lett volna rá lehetősége, hogy regisztrálja a kérdéses domaint a maga számára, de még ezután is megteheti egyéb TLD-k alá. A panaszos tagadta a regisztráció és a használat jogszerűtlenségét, valamint hogy ajánlatot tett volna a panaszos felé a domain bérletére.

Az eljáró panel megállapította, hogy a domain név azonos a panaszos védjegyével. Továbbá az panaszoltnak a viszontválaszban tett kijelentése, miszerint a nevezett domaint a nyílt időszakban (a sunrise period után) regisztrálták, amikor ezt bárki megtehetette, önmagában is bizonyítja, hogy a panaszoltnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névhez, mert a regisztráció pusztán lehetősége nem jelenthet egyúttal jogos érdeket is. A rosszhiszemű regisztráció és használat bizonyítéka pedig az e-mailen küldött ajánlat a domain bérbeadására. A fentiekre tekintettel a panel a vitatott domain név transzferálásáról rendelkezett a panaszos részére.

14.10. <webbusiness.biz> FA0204000112542¹¹⁹

A panaszos a kecskeméti székhelyű WebTime Kft. A panaszos az USA-beli KAIM CHIGH LLC. A kérdéses domaint a Network Solutions Inc-nél regisztrálták.

Az eljáró panel megállapította, hogy a panaszos megfelel a STOP-ba foglalt feltételeknek és az eljárást e szerint folytatja le.

A „webbusiness” védjegy jogosultja a panaszos, amely Magyarországon kívül, nemzetközi védjegyigénylést is benyújtott erre a kifejezésre, amelynek intézése folyamatban van. Annak ellenére, hogy a webbusiness kifejezés két általános (web és business) kifejezésből áll össze, a panaszos 1998 óta használja business to business üzleti tevékenysége körében. A panaszosnak sikerült bizonyítania, hogy a panaszoltnak nincs jogcíme vagy jogszerű igénye a domain névhez, azonban annak bizonyítása már nem járt sikerrel, hogy a kérdéses domain név regisztrációjára vagy használatára rosszhiszeműen

¹¹⁹ <http://www.arbforum.com/domains/decisions/112542.htm> (a lehívás időpontja 2003. december 15.)

került volna sor, így a panel a panaszt elutasította, de meghagyta a lehetőséget a STOP alapján induló, későbbi kifogások számára.

15. A második WIPO Internet domain név folyamat – az UDRP felülvizsgálata?

A második WIPO Internet domain név folyamatnak (Second WIPO Internet Domain Name Process) tárgya az UDRP hatókörének esetleges kiterjesztése volt az alábbi öt témakörre:

15.1. International Nonproprietary Names (INNs) a gyógyszerészeti anyagokra

Az Egészségügyi világszervezet (WHO) kidolgozott egy kb. 8000 db gyógyszerészeti hatóanyagot tartalmazó listát, amelyben szereplő neveket senki sem jegyeztetheti be védjegyként, mert azoknak világszerte szabadnak kell maradniuk. A INN-k domain névkénti bejegyzését és ezzel a monopolizálásukat megelőzésére az UDRP vitarendezési modellje alkalmatlan, hiszen ebben végső soron a domaint valamelyik fél kapja meg. Az INN-k a való világhoz hasonlóan a kibertérben sem lehetnek senkié sem. A WIPO ezért azt ajánlja az ICANN-nek, tiltsa meg a regisztrátoroknak, hogy a WHO listájában szereplő INN-eket jegyezzék be domainként, valamint bármely érdekelt fél WIPO-nál benyújtott kérelmére – a WHO beleegyezésével – az ilyen domaineik kerüljenek törlésre. Ez a kizárásos technika nem vezet az Internet domain nevek piacának lényeges korlátozásához, mert a gyógyszerészeti anyagok neveit a WHO tudatosan úgy választja, hogy azok határozottan elkülönüljenek a mindennapi beszéd-től (pl. ampicillin, phenobarbital, amoxicillin stb.)

15.2. Nemzetközi kormányközi szervezetek (IGO-k) elnevezései

A Párizsi Egyezmény 6. cikk (1) (b) pontja kiterjeszti az állami szimbólumok és a lobogók illetéktelen felhasználásával szembeni védelmet az IGO-k neveire és azok rövidítéseire. Az Internetes címtérben eddig a .int gTLD volt az egyetlen speciális védelem az IGO-k számára, hiszen e legfelsőbb domain csak nemzetközi kormányközi szerződéssel alapított szervezetek felé volt nyitott. Az ilyen szervezetek számára az Internet rendkívül fontos médium. Ebből fakadóan ugyanakkor nagyon komoly hátrányok érhetik őket, ha az

Interneten nevükkel vagy rövidítésükkel visszaélnék¹²⁰. Az UDRP kiterjesztése az IGO-kra nem jelent megoldást, csak a rosszhiszemű gyakorlatnak kedvezne, hiszen különösen a rövidítésekkel kapcsolatban gyakran több jóhiszemű jog ütközik. Például az „UNO” egyszerre jelent egy nemzetközi jogi szervezetet, a FIAT egy autótípusát, egy svájci kártyajátékot és olasz nyelven az egyet, mint számjegyet. A legnagyobb akadályra az ENSZ egyik kommentárjában mutatott rá: az a tény, hogy egy nemzetközi jogi szervezetnek – mint panaszosnak az UDRP-ben – le kell mondania az immunitása alól és alá kell vetnie magát egy nemzeti bíróság joghatóságának, az UDRP-t alkalmatlanná teszi az ilyen viták rendezésére. A WIPO a Final Report 2 163. bekezdésében felsorolja az összes lehetséges megoldást az IGO-k domainjeivel való visszaélések megakadályozására (a domain törlése, ha az egyezik az IGO nevével vagy rövidítésével; kizárásos technika; az UDRP módosítása). Szakértők szerint az ideális modellt egy olyan speciális adminisztratív eljárás jelenti, amelyben az IGO-k tagjai (azaz a tagállamok) vennének részt, amely az UDRP-hez hasonlóan működne és amely világszerte minden gTLD-re és ccTLD-re vonatkozna.¹²¹

15.3. Személynevek

Nemzetközi szinten nem létezik norma a személynevek védelmére, valamint ez a terület nemzeti szinten is igen eltérő módon szabályozott, így a WIPO – a szakértők nagy részéhez hasonlóan – elutasítja az UDRP általános kiterjesztését a személynevekre. Ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy azon ismert személyek, akik esetében nagy esély van arra, hogy kiberkalózkodás áldozatai lesznek, védelmet élveznek az UDRP alapján, hiszen az ismertségüket jórészt kereskedelmi tevékenységgel szereztek és így legalábbis mint nem regisztrált védjegy alapján védelmet élveznek.¹²²

¹²⁰ Például a gatt.org évekig globalizáció-ellenes aktivisták használatában volt, akik átvették a WTO hivatalos logóját és a wto.org honlap stílusát utánozva hamis információkat tettek közzé, így pl. a WTO megszűnéséről adtak hírt. Lásd erről a http://www.wto.org/english/news_e/news01_e/gattdotorg_e.htm honlapot is (a lehívás időpontja 2000. december 10.). Időközben a WTO megszerezte a gatt.org domaint, azonban a unitednations.org és más „nemzetközi jogi” domáinok még mindig magánszemélyek kezelésében állnak.

¹²¹ Lásd a Final Report 2 165-167. bekezdését. A félrevezetés veszélye áll a középpontban, azaz ha a kérdéses domain útján hamis kapcsolatra utalnak a nemzetközi szervezettel. A védelem ccTLD-kre való kiterjesztéséhez a nemzeti hatóságokkal való együttműködésre van szükség.

¹²² Lásd a WIPO D2000-0210 sz. döntését <juliaroberts.com> vagy a WIPO D2000-1532 sz. döntését <brucepringsteen.com>. Ezekben, és nagyrészt más esetekben is, a domain ismert személy részére történő transzferálására került sor.

15.4. Földrajzi megjelölések

A földrajzi megjelöléseket tartalmazó domainekekkel kapcsolatos konfliktusokkal fontos területét jelentik az UDRP lehetséges módosításának, kibővítésének. Napjainkban az országneveket és városneveket tartalmazó domainekek nagy része más országok állampolgárainak kezelésében van.¹²³ Azonban hiába rosszallják ezt a helyzetet, hiányzik a nemzetközi jogi alap a fenti gyakorlat megtiltására. Létezik ugyan védelem az áruk félrevezető földrajzi származás-megjelölésével szemben, azonban nincs olyan összefüggés az áruk és a domain nevek között, mint a védjegyek és a domain nevek között, mert utóbbiak egyértelmű azonosító funkcióval bírnak. További probléma, hogy nincs nemzetközileg egységes nézőpont arra, tulajdonképpen mely földrajzi megjelölések élveznek védelmet. Országok, régiók, megyék, helységek, hegyek, vizek, utak stb. nevei? Emellett nemzeti szinten is eltérő megoldások alakultak ki. Ugyanakkor az sem tisztázott, ki jogosult egyáltalán a panaszt benyújtani, hiszen a földrajzi megjelölések nem egyes személyekhez, sokkal inkább közösségekhez kötődnek. Ez a kérdéskör túl komplex egy olyan egyszerű mechanizmus számára, mint az UDRP. A panelek elkerülhetetlenül új jog alkotására lennének kényszerítve, ezáltal viszont veszélybe kerülne az UDRP megbízhatósága. A WIPO a felvázolt problémákra tekintettel a Final Report 2-ben az UDRP földrajzi megjelölésekre való kiterjesztése ellenében foglalt állást.

15.5. Kereskedelmi nevek (vállalkozások nevei)

A vállalkozások neveire vonatkozó nemzeti szabályozás eltérő megoldásai miatt a WIPO ellenzi az UDRP kiterjesztését a kereskedelmi nevekre. Problematikus lenne, óriási nemzetközi vállalatok mellett országok kisvállalkozásainak nevét is védeni egy olyan globális médiumban, mint az Internet. Emellett nem ismertek jelentősebb sérelmek, amelyek a kereskedelmi nevekkel kapcsolatos visszaélésekből származnak, hiszen a nagyvállalatok túlnyomó része bejegyezteti védjegyként a kereskedelmi nevét is, és ezzel az UDRP-n keresztül megfelelő védelemre tesz szert. Szintén a WIPO fenti döntésének helyességét támasztja alá, hogy az UDRP-t olyan helyetekre hozták létre, ahol egyértelmű jogok állnak az egyik oldalon, a másikon pedig nincsenek jogos érdekek. Ez a konstrukció nem áll meg a vállalatok kereskedelmi nevei esetében.

¹²³ Lásd a Final Report 2. XII. (Examples of Names of Countries Registered as Domain Names) és a XIII. függelékét (Examples of Names of Cities Registered as Domain Names). Vö. a Final Report 2. 264. és következő bekezdéseivel.

IV. ZÁRÓ GONDOLATOK

Az UDRP megjelenéséig a szakértők pesszimisták voltak az online vitarendezés életképességét illetően. Azonban az UDRP jelentősen megváltoztatta a fenti nézőpontot, hiszen jelentős eredményeket könyvelhet el. Ezt több tényezőnek is köszönheti: egyrészt annak, hogy szerződéses keretek között, de rákényszeríti az egyik felet (a domain jogosultját), hogy alávesse magát a vitarendezési eljárásnak, másrészt a másik félnek (védjegyjogosult) egy egyszerű és hatékony megoldást ad a visszaélészerű domain-regisztrációval szemben. Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy ez az alternatív vitarendezési eljárás a domain neveknek csak csekély hányadát érinti, csak egy speciális konfliktust rendez, valamint nem érinti az Internet egyik fő pillérét, a domain név rendszert (DNS), és a domain nevek kiadásának elsődleges elvét.

A hagyományos nemzetközi jogi szerződések végrehajthatósága gyakran kétséges. Az alávetés az UDRP-nek éppen ezért magánjogi keretek között valósul meg. Az ICANN, mint a DNS kezelője, tényleges hatalmából eredően minden gTLD nyilvántartót kötelez arra, hogy szerződéses keretek között alávegyék magukat az UDRP-nek, és ezt az alávetést kikössék a domain regisztráció során is. Az UDRP így egy új formáját képezi az alternatív vitarendezési eljárásoknak, amely során a klasszikus választott bírósági kikötésekkel szemben az alávetés nem a szabad akaraton, hanem egyoldalú kényszeren nyugszik. Új az is, hogy egy magánjogi szervezet (az ICANN) – egy szerződéses konstrukció keretében – kötelező normákat állít fel. Ennek legitimációjával kapcsolatban felmerülnek bizonyos kérdések, amelyeket eddig nem sikerült világosan megválaszolni. Ugyanakkor tény, hogy a gyakorlat egyértelműen jónak minősítette és alkalmazza. Ebben jelentős a szerepe az UDRP-ben kiemelt jelentőséget kapó céltételezettségnek, a pragmatikus szempontoknak (lásd pl. a tipikus konfliktusok felsorolását a Policy 4. §-ában) és a hatékonyságnak; a bonyolultabb jogi kérdéseket felvető ügyekben pedig az elvont, általános formulák alkalmazása (lásd pl. a Rules 15. § (a) pontját, amely a nemzeti törvények és egyéb jogelvek alkalmazhatósága felé nyitja meg a lehetőséget), valamint a rugalmas mérlegelési lehetőségek (különösen eljárásjogi kérdésekben) jelentik a megoldást. Éppen ezért még az UDRP-t kritizálók többsége is csak a részletek csiszolását javasolja és nem az egész rendszer megszüntetését.

Az UDRP globális megoldással szolgál egy globális problémára. Egy világszerte egységes, gyors és előnyös eljárás, amely nem szenved a nemzetközi jog tradicionális konstrukcióinak hátrányaitól és amely végén a végrehajtás (a domain név transzferálása

vagy törlése) automatikusan bekövetkezik. Mindegy, hogy a világ mely részén vannak a felek, személyes meghallgatás hiányában a vitarendezési eljárás egy meghatározott séma alapján történik. Az a fél, aki pusztán gazdasági megfontolásokból lemondana igénye érvényesítéséről, tekintettel egy idegen jogrendszer alapján lefolytatott rendes bírósági eljárás költségeire és kockázataira, hatékony lehetőséget kap kezébe: az UDRP a rosszhiszemű domain-regisztráció problémájára szabott hatékony vitarendezési megoldás, amely egy részletesen meghatározott időbeli séma lapján folyik le, fix költségeket jelent a panaszosnak, a domain jogosult felé pedig nem támaszt költségigényeket.

A domainjog különösen alkalmas az online vitarendezésre: minden érintett birtokában van a szükséges technikai felszerelésnek és minden forrás (pl. a kérdéses domain alatti oldal, a Whois adatbank) rendelkezésre áll az Interneten.

Lényeges hátránya az UDRP-nek a hiányzó jogorvoslati lehetőség. Ugyan nyitva áll az út a rendes bíróságok felé, azonban ezt – többek között a rendkívül rövid határidő miatt – a gyakorlatban csak nagyon ritkán veszik igénybe. Több ezernyi UDRP döntéssel szemben alig néhány tucat rendes bíróság előtt megtámadott határozat áll. Ebből is eredeztethető a védjegyjogosultak felé nyitva álló azon lehetőség, hogy szerencsájukban bízva néhány ezer amerikai dollár befektetésével az UDRP eljárás útján egy ennél lényegesen többet érő domain nevet szereznek meg. Azonban csak ritkán sikeres az a feltételezés, hogy az alperes valószínűleg késedelembe fog esni vagy az eljáró panel egyértelműen eltér az UDRP szó szerinti szövegétől. Még ha egy panasz nem is esik a vitarendezés hatókörébe (pl. földrajzi megjelölések esete), akkor sem hatáskör hiánya miatt utasítják el, hanem lefolytatják az eljárást és a csak a végső döntésben utasítják el. Egy másik, de már könnyebben kiküszöbölhető hátrány, hogy a „független” panelek részére nyitva áll a lehetőség, hogy más UDRP-ügyekben a felek képviselői lehessenek. Végül pedig a panelek értelemszerű felosztásával oldják meg, hogy a globális vitarendező fórum döntnökei tisztában legyenek a helyi körülményekkel és jogszabályokkal, így általában az a döntnök kapja meg az ügyet, aki birtokában van a vitában érintett országhoz kötődő ismereteknek.

Annak ellenére, hogy az UDRP az eddigi legsikeresebb online vitarendezési eljárás, megfontolandó néhány módosítás: az eljáró fórum döntésének rendes bíróság előtt való megtámadására nyitva álló túlzottan rövid 10 napos határidő meghosszabbítása; annak megszüntetése, hogy az eljáró „független” panel ne lehessen egy másik ügyben képviselő; a Policy és a Rules lefordítása több világnyelvre, a domain jogosultak jobb tájékozottsága érdekében; az eljárás során a domain jogosultját egyértelműen tájékoztatni kellene arról,

hogy amennyiben nem válaszol, a domaint nagy valószínűséggel elveszti; a panasz benyújtása során eltekinteni a papír alapú kommunikációtól és elegendőnek tekinteni csupán az e-mailen keresztüli kapcsolatfelvételt. A vitarendezés keretén belüli fellebbezési lehetőség megteremtése azonban már jóval bonyolultabb kérdés, mert lehetséges, hogy ezzel az eddig olyan hatékony eljárás túlbonyolítottá válna.

Az online vitarendezésben nagy lehetőségek rejlenek. Mindenekelőtt megkönnyíti a határokon átnyúló konfliktusok megoldását, amelyek száma napról napra növekszik. Az UDRP pozitív példaként szolgálhat nemzetközi szervezetek, államok és magánszolgáltatók részére, hogy további ADR-modelleket dolgozzanak ki. Véleményem (és reményem) szerint néhány éven belül – mindenekelőtt az alternatív vitarendezés „klasszikus” területén, a domain jogban és az e-kereskedelemben – az online vitarendezés igénybevétele éppen olyan mindennapos lesz a jogászok körében, mint manapság a CD jogtárak vagy céghírek használata.

V. IRODALOMJEGYZÉK

A. Szakkönyvek, folyóiratcikkek

BURGSTALLER, Peter – FEICHTINGER Veronika, Internet Domain Recht, Orac, Wien, 2001

FALUDI Gábor, A domain nevek egyes jogi kérdései, Védjegyvilág (VIII. évf. 1. sz.), 1998

FERRERA, Gerald R. – LIECHTENSTEIN, Stephen D. – REDER, Margo E. K. – AUGUST, Ray – SCHIANO, William T., Cyberlaw – Text and Cases, South-Western Publishing, Cincinnati, 2001

Harald KRASSNIGG, Wettbewerbsrechtliche Probleme bei Domains, Links und dem Search Engine-Spamming, Diplomarbeit, Graz, 2002, az Interneten: <http://harald.krassnigg.at/Diplomarbeit.pdf> vagy <http://www.rechtsprobleme.at/>

KRIECHHAMMER, Barbara, Der Schutz von Internet-Domain-Namen, Diplomarbeit, Salzburg, 2000, az Interneten: <http://www.privatrecht.sbg.ac.at/forum/kriechhammer.html>

MAYER-SCHÖNBERGER – GALLA – FALLENBÖCK (szerk.), Das Recht der Domain Namen, Manz, Wien, 2001

MOJZES Imre – TALYIGÁS Judit (szerk.), Elektronikus kereskedelem, MTA Információtechnológiai Alapítvány, Budapest, 2000

TÓTH Gábor, Védjegyjog a kibertérben, szakdolgozat, 200

VEREBICS János, Az elektronikus gazdasági kapcsolatok joga, HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó, Budapest, 2001

ZHAO Yun, A Dispute Resolution Mechanism for cybersquatting, in The Journal of World Property vol. 3 no. 6, 2000

ZSUFFA Ákos (szerk.), E-kereskedelem, Századvég Kiadó, Budapest, 2002

B. Interneten hozzáférhető források

CSERBA Veronika, Az új, felső szintű doménnevek bevezetésével kapcsolatos kérdések, http://www.hpo.hu/ipsz/200208/az_uj.htm

Der Domain-Newsletter, <http://www.domain-recht.de/archiv/index2.php>

Dr. SZECSKAY András, Internet tartománynév (domain név) bejegyzés és vitarendezés nemzetközi és hazai szabályai jogesetek az alakuló gyakorlatból, www.szecskay.hu/eloadas3.html

LEINER, Barry M, A brief history of the Internet
<http://isoc.org/internet/history/brief.html>

MAX-PLANCK-INSTITUT, UDRP - A Study by the Max-Planck-Institute for Foreign and International Patent, Copyright and Competition Law (Munich), in Cooperation with Institute for Intellectual Property Law and Market Law, University of Stockholm, Institute for Information Law, Technical University of Karlsruhe, <http://www.ip.mpg.de/Online-Publikationen/2002/UDRP-study-final-02.pdf>,

MUELLER Milton: Rough Justice: An Analysis of ICANN's Uniform Dispute Resolution Policy, <http://dcc.syr.edu/miscarticles/roughjustice.pdf>

POLYÁK Gábor, Önszabályozás az Interneten, 2002,
http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/polyak_hatalom_leosztas.doc

C. Felhasznált fontosabb dokumentumok

Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (UDRP Policy),
<http://www.icann.org/dndr/udrp/policy.htm>

Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (UDRP Rules),
<http://www.icann.org/dndr/udrp/uniform-rules.htm>

Final Report of the WIPO Internet Domain Name Process: The management of Internet names and addresses: Intellectual property issues, April 30, 1999
<http://wipo2.wipo.int/process1/report/index.html>

Final Report of the Second WIPO Internet Domain Name Process: The recognition of Rights and the Use of Names in the Internet Domain Name System, September 3, 2001
<http://wipo2.wipo.int/process2/report/index.html>

WIPO Digital Agenda, <http://ecommerce.wipo.int/agenda/index.html>

WIPO RFC-3: Interim Report of the WIPO Internet Domain Name Process, December 23, 1998, <http://wipo2.wipo.int/process1/rfc/3/index.html>

WIPO Supplemental Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, December 1, 1999, <http://arbiter.wipo.int/domains/rules/supplemental/index.html>

WIPO dokumentum WO/GA/24/11: Annex WIPO Digital Agenda,
http://www.wipo.org/eng/document/govbody/wo_gb_ga/pdf/ga2411ra.pdf

A WIPO összes UDRP-döntése, <http://arbiter.wipo.int/domains/cases/>

A National Arbitration Forum UDRP-döntéseinek keresője,
<http://www.arbforum.com/domains/decisions.asp>

Az ICANN által akkreditált regisztrátorok listája,
<http://www.icann.org/registrars/accredited-list.html>

Az ICANN által felhatalmazott vitarendezési fórumok felsorolása,
<http://www.icann.org/dndr/udrp/approved-providers.htm>

2000/31/EK irányelv az információs társadalomhoz fűződő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem bizonyos jogi kérdéseiről a belső piacon (irányelv az elektronikus kereskedelemről), http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/l_178/l_17820000717en00010016.pdf, magyarul:
<http://www2.datanet.hu/im/docs/32000L0031.pdf>

276/1999. EC. Action Plan on promoting safer use of the internet,
http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/1999/l_033/l_03319990206en00010011.pdf és magyarul: <http://www2.datanet.hu/im/docs/31999D0276.pdf>

A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény

1962. évi 25. törvényerejű rendeletet a külföldi választott bírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt egyezmény kihirdetéséről

1964. évi. 8. törvényerejű rendeletet a nemzetközi kereskedelmi választott bíraskodásról szóló, Genfben 1961. április-én kelt Európai Egyezmény kihirdetéséről

A Tanács és az Európai Parlament 2001. május 22-i 2001/29/EK irányelve az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról, az Európai Közösségek Hivatalos Lapja, L 167., 2001. 06. 22.

Regulation (EC) No 733/2002 of the European Parliament and of the Council of 22 April 2002 on the implementation of the .eu Top Level Domain, http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2002/l_113/l_11320020430en00010005.pdf, magyarul:
<http://www2.datanet.hu/im/docs/32002R0733.pdf>

Az Internet Szolgáltatók Tanácsa Domainregisztrációs Szabályzata,
<http://www.domain.hu/domain/szabalyzat.html>

Statement of Policy on the management of Internet Names and Addresses, 1998. június 5., http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/6_5_98dns.htm

D.Néhány fontos honlap az Interneten

<http://www.wipo.int>

<http://arbiter.wipo.int/domains>

<http://arbiter.wipo.int/domains/cases>

<http://ecommerce.wipo.int/domains>

<http://wipo2.wipo.int/process1>

<http://arbiter.wipo.int/center/bibliography/udrp.html>

<http://www.icann.org/udrp>

<http://www.icann.org/udrp/staff-report-29sept99.htm>

<http://www.icann.org/udrp/udrp-second-staff-report-24oct99.htm>

<http://www.icann.org/dndr/udrp/policy.htm>

<http://www.icann.org/dndr/udrp/uniform-rules.htm>

<http://www.domain-recht.de/archiv>

<http://www.rechtsprobleme.at>